

Bynatur i det flerkulturelle Oslo

Margrete Skår
Stine Rybråten
Hogne Øian

Skår, M., Rybråten, S. & Øian, H. 2018. Bynatur i det flerkulturelle Oslo.
NINA Temahefte 72. Norsk institutt for naturforskning.

Trondheim, desember 2018

ISSN: 0804-421X
ISBN: 978-82-426-3334-7

RETTIGHETSHAVER
© Norsk institutt for naturforskning
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

GRAFISK FORMGIVING
Kari Sivertsen, NINA

FOTO
Forside: Stine Rybråten og Jitka Hlavackova
Bakside: Jitka Hlavackova
Innmat: Stine Rybråten, Margrete Skår s. 31 og Jitka Hlavackova s. 25

OPPLAG
100

KONTAKTOPPLYSNINGER
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim
Telefon 73 80 14 00
<http://www.nina.no>

Bynatur i det flerkulturelle Oslo

Margrete Skår, Stine Rybråten og Hogne Øian

Forord

Arbeidet med dette temaheftet er del av NINAs Strategiske instituttsatsing 2016-2019, finansiert av Norges Forskningsråd, med tittel «Integrating value diversity in the assessment of urban ecosystem services from nature-based solutions in cities (URBAN SIS)». URBAN SIS har som mål å øke kunnskapen om ulike typer kartlegging og verdsetting av urbane økosystemtjenester. Prosjektet prøver ulike metodiske tilnærminger til samlebegrepet «kulturelle økosystemtjenester», som i engelsk språkdrakt og i en urban setting rommer mer enn friluftsforskning, med koblinger til forskning om folkehelse, byplanlegging, landskapsarkitektur mm. I URBAN SIS ser vi spesielt på sammenhengene mellom urbant friluftsliv og kvaliteter ved blågrønn struktur, spesielt biomangfold i byen. Oslo Kommune – den mest artsrike kommunen i Norge – utgjør studieområdet for forskningsprosjektet. NINA har samarbeidet med Bymiljøetaten i Oslo om å tilpasse og teste Miljødirektoratets metode for kartlegging og verdsetting av friluftsområder i kommunene til Oslo's spesielle forhold som storby. Dette Temaheftet målbærer mange ulike stemmer fra lokalmiljøer i Oslo Øst. De snakker varmt om «nærnatur», som kan falle utenfor kartleggingsmetoder kalibrert for friluftsliv utenfor byggesonen. Temaheftet understreker verdien av kvalitative og deltagende metoder i Oslo's kartleggingsarbeid, og hvordan dette kan styrkes i det videre arbeidet. Forfatterne takker alle som velvillig stilte opp til intervju, temaheftet bygger på deres bidrag.

Et av Oslo's slagord som europeisk miljøby er «the blue and the green and the city in between». Temaheftet bør bidra til å løfte fram verdien av bynatur også inne i byen – «the green in between».

David Barton,

Prosjektleder UrbanSIS

Innhold

Forord	2	9 Eldres nærnatur	34
Innhold	3	Bolignær natur – viktig for eldres helse	34
1 Innledning	4	Nærnatur som erstatning for tidligere markaturer	34
2 Metode	6	Viktige tilretteleggingstiltak for eldre	35
Hvorfor Furuset, Godliaskogen og Mariholtet?	6	10 Vinter i byen.....	36
Deltakerne i studien	8	Mye vær ute – desto viktigere med møteplasser innendørs	36
Analyse	8	Noen er ute også midtvinters, ikke bare skientusiaster	36
Norsk eller innvander?	8	Alle ønsker seg framkommelighet om vinteren	36
Korte intervjuer på stedet – fordeler og ulemper	9	Barna er ute uansett	37
3 Studiemrådene	10	Ski eller sko vinterstid?	38
Godliaskogen	11	Arrangementer for innvandrere	38
Furuset.....	12	Utrygghet vinterstid.....	38
Mariholtet	13	11 Å være sosial utendørs – på ulike måter	40
4 Fra bolignær natur til marka	14	Ulike sosiale behov utendørs	40
Naturen gis ulik betydning	15	Ulike sosiale behov – ulike behov for tilrettelegging utendørs.....	40
Skogens ro tilstede også i 100-meter skogen	16	Å være alene utendørs kan likevel bety å treffe folk	41
Bolignær natur – også natur	16	Å spise sammen utendørs – av og til.....	41
Marka – nær og ikke nær.....	16	12 Verdensparken og Sletta – ulikt design, ulik bruk	42
Marka – for alle?.....	18	Verdensparken.....	42
5 Furuset: der mennesker, natur og bygninger møtes	20	Verdensparken gir området status	44
Heia Furuset!.....	20	Park kan bety mye selv om man bare går igjennom.....	44
Naturopplevelser der du bor.....	22	Verdensparken – områdeløft eller lekegrind for konsulenter?	45
Verdensparken og Sletta	22	Sletta – uformell og åpen for alle?	45
Bedre helse i det grønne	22	13 Om natur og identitet	46
Barnas uteaktiviteter også viktig for voksne	23	Sammensatte identiteter	46
Aktivitet i de helt bolignære grøntområdene.....	23	Bruk av marka – typisk norsk?.....	46
Mange mulige turmål.....	23	Er det å være norsk ensbetydende med å utøve tradisjonelt friluftsliv?..	48
6 Godliaskogen: naturopplevelse integrert i hverdagen	24	14 Første gang i marka – hvorfor?	50
Naturopplevelse på vei til og fra	24	15 Brukernes ønsker om tiltak i bynatur	52
Hundeluftingsskogen	26	Ønskete tiltak i Godliaskogen	52
En lett tilgjengelig naturopplevelse i hverdagen	26	Ønskete tiltak på Furuset	53
Barnas bruk av skogen	26	16 Nasjonal kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder	54
7 På tur til Mariholtet	28	Bynatur og områdetyper i M98	55
I marka går jeg ordentlig på tur!.....	28	Bynatur og verdsettingskriterier i M98.....	55
I marka for å trene	28	GIS-kartlegging basert på M98 versus våre brukerundersøkelser.....	56
Høstingsaktiviteter.....	29	17 Mangfold i bynaturen er viktig i et multikulturelt samfunn	58
Barn i marka	29	Bynaturen har stor betydning – men på ulike måter	58
8 Barn og nærnatur.....	30	Trenger man gå helt inn i skogen?	58
Godliaskogen – dagens 100-meterskog.....	30	Mangfoldig byfriluftsliv	59
Uteaktivitet med barn betyr mye på Furuset	32	Mangfoldige møteplasser utendørs	60
Helt bolignære grøntområder stimulerer til uteaktivitet for barn og ungdom...32		Bostedsnær tilgang til varierte grøntområder viktig i folkehelsearbeidet	60
Mariholtet: «Er det langt igjen nå da?».....	33		

1 Innledning

Arbeidet med dette temaheftet er del av NINAs strategiske instituttsatsing 2016-2019 «Integrating value diversity in the assessment of urban ecosystem services from nature-based solutions in cities» (SIS URBAN).

Som det framgår av tittelen på den strategiske instituttsatsingen, er det et mål å øke kunnskapen om ulike typer verdsetting av urbane økosystemtjenester. Dette temaheftet baserer seg på en eksplorativ (utforskende) tilnærming til verdsetting av noen utvalgte typer bostedsnære grøntområder. Det vil si at vi ikke har undersøkt hvorvidt ulike grøntområder hører hjemme i ulike verdikategorier som er fastsatt på forhånd. Derimot har vi spurt innbyggere om hva det er de verdsetter i sin bruk av grøntområder der de bor, for så å bruke denne kunnskapen til å framheve viktige aspekter i hva som verdsettes. Denne erfaringsbaserte kunnskapen håper vi vil kunne utfylle andre typer verdsettinger av grøntområder, for eksempel kartleggingen og verdsettingen av friluftslivsområder som gjøres i mange av landets kommuner i henhold til Miljødirektoratets veileder M98-2013. Bruken av denne veilederen baserer seg på et forhåndsdefinert kriteriesett, som inkluderer bl.a. vurdering av «opplevelsesverdi», «symbolverdi» og «kunnskapsverdi».

Denne rapporten bør understreke betydningen av bred deltagelse av ulike befolkningsgrupper for å få fram mangfoldige opplevelsesverdier i en sammensatt befolkning. I tillegg håper vi at studien vil kunne inspirere offentlig og frivillig arbeid knyttet til planlegging, design, vedlikehold og tiltak for økt bruk av ulike typer bynatur.

For å nå ut til et bredest mulig publikum, har vi i denne omgang valgt en popularisert form. Temaheftet har som mål å løfte fram funn framfor å bruke mye plass på annen litteratur, mulige årsaksforklaringer og analytiske drøftinger av funn.

Vi har valgt å gjøre undersøkelser i tre ulike typer bynatur i Oslo ut fra en antakelse om at landskapets utforming innvirker på opplevelsen av området, slik mye forskningslitteratur også underbygger. De tre studieområdene representerer Østmarka (sammenhengende skogsområde/marka), Godliaskogen (en nærmiljøskog) og Furuset (drabantbynatur). Studien viser at de ulike typene bynatur gis stor betydning av brukerne, og at de supplerer hverandre nettopp fordi de er ulike og har ulik funksjon. De tre studieområdene representerer også en variasjon med hensyn til sammensetning i befolkningen. På Furuset er beboere fra andre land enn Norge i flertall, mens det er omvendt i Østsjø bydel hvor Godliaskogen ligger.

Studien inkluderer mange intervjuer med innvandrere fra hele verden. Et helhetsinntrykk er at grøntområdene er svært viktige for denne heterogene gruppen, og de bostedsnære grøntområdene framstår som viktigere enn sammenhengende skogsområder i marka. For majoritetsbefolkningen framstår bostedsnære grøntområder som et svært viktig *supplement* til marka, selv om heller ikke hele denne gruppen bruker marka. Naturopplevelsene i nærmiljøet verdsettes høyt som bidrag til økt livskvalitet, helse og trivsel, og mange av disse opplevelsene inngår som en

Verdensparken, Furuset.

integret del av hverdagslige situasjoner og oppgaver. Vi løfter derfor fram bostedsnær tilgang til varierte grøntområder som en viktig faktor i folkehelsearbeidet i det multikulturelle samfunnet framover.

2 Metode

Hvorfor Furuset, Godliaskogen og Mariholtet?

For å undersøke hvordan befolkningen i Oslo opplever ulike typer bynatur, valgte vi studieområder som representerer ulike grøntstruktur og ulike sammensetning i befolkningen.

Basert på kartsøk av Oslos grøntstruktur ble det gjort befaringer i tre bydeler i 2016. Etter dette ble det utført en pilotstudie som bl.a. omfattet tre dager med observasjon av bruk. På bakgrunn av pilotstudien og faglige, ressursmessige og praktiske rammebetingelser landet vi på tre studieområder med ulike typer bynatur: 1. Mariholtet, en serveringshytte i sammenhengende skogsområder nord i Østmarka, 2. Godliaskogen, en nærmiljøskog i Østsjø bydel og 3. Furuset, med bolignære grøntområder i blokkbebyggelse i bydel Alna (drabantbynatur).

De valgte naturtypene representerer ikke hele mangfoldet av Oslos bynatur, men rommer viktige brukskriterier som ulike avstand fra boligområdene og ulike grad av tilrettelegging for rekreasjonsbruk. Drabantbynatur og lite tilrettelagte nærmiljøskoger er dessuten bynaturtyper som i mindre grad er undersøkt tidligere. Valget av de tre typene bynatur bidrar

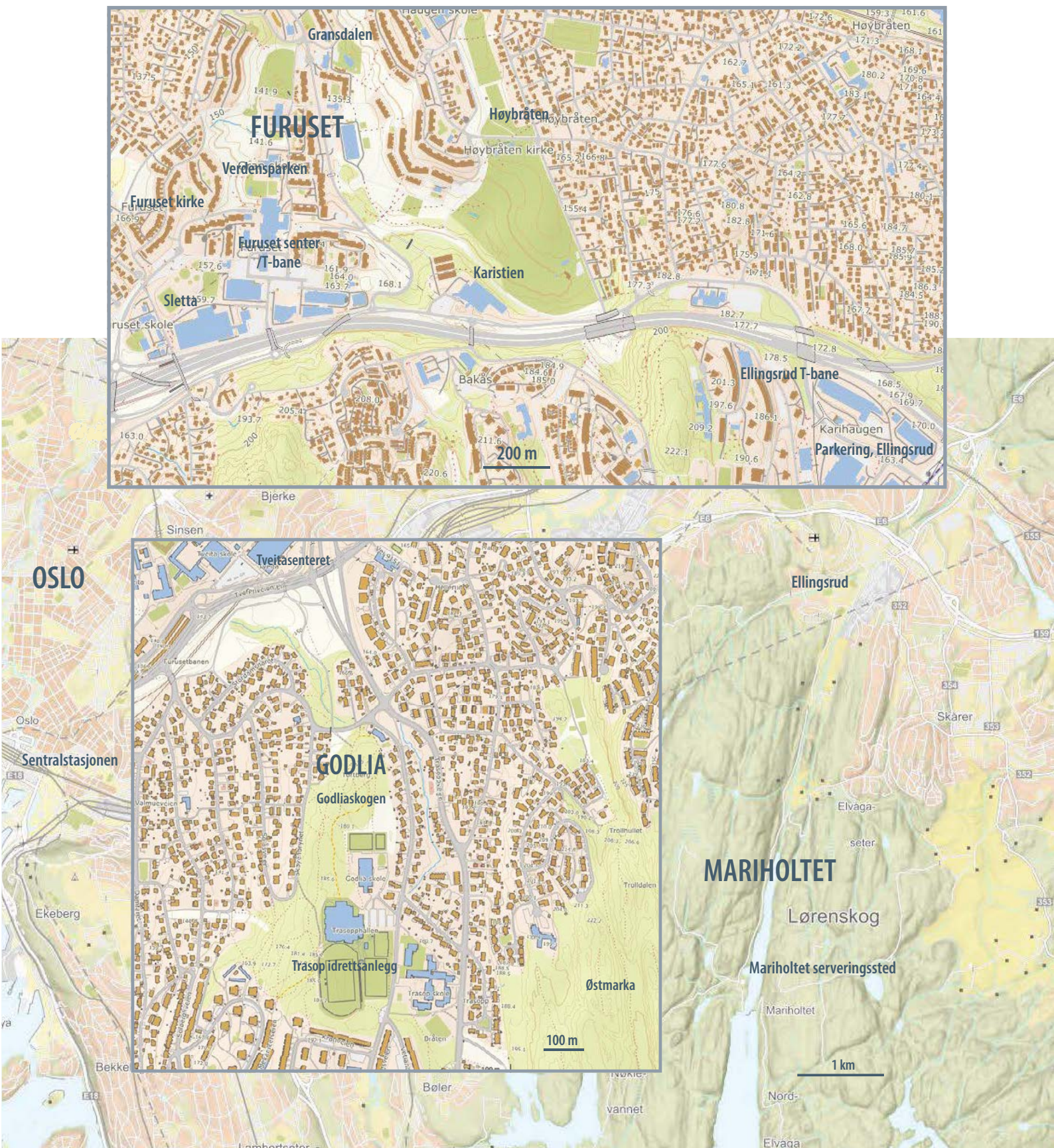
også til ønsket kunnskap om både «hverdagsaktivitet» og «ut-på-tur-aktivitet». Godliaskogen ligger bare et steinkast unna Østmarka og kan gi oss utdypende kunnskap om hvordan disse to skogstypene har ulike betydning og funksjon, selv om tilgangen til begge er god. Østmarka ligger også nært Furuset, og denne nærheten gir muligheter til å problematisere hvordan en befolkning med høy innvanderandel forholder seg til marka.

Oslo blir i mange sammenhenger beskrevet som en delt by med hensyn til levekår og sammensetning av befolkning. Mens befolkningen i Østsjø bydel har ca. 24 % innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i 2018, er denne andelen på 54 % i Alna bydel (SSB 2018, tabell 05752). I SSB sin statistikk er en innvandrer født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og med fire utenlandsfødte besteforeldre, mens norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet. Forskjellen i sammensetning av befolkning i de ulike bydelene avspeiler seg i datamaterialet vårt, men uten at landbakgrunn eksplisitt ble etterspurt. Blant brukerne av Godliaskogen var det bare et fåtall personer som ikke var norskfødte (tolket ut fra språk), mens det på Furuset var omvendt. På Mariholtet oppsøkte vi bevisst personer som vi hørte ikke snakket norsk, fordi innvandrere på egen-initiert tur er en gruppe det finnes lite kunnskap om. En skjønnsmessig vurdering tilsa at ca. 5-10 % av de som gikk på tur til Mariholtet da vi var der ikke var norskfødte.

Figur 1. Studieområdene representerer tre ulike typer bynatur i tillegg til ulike andel innvandrere i befolkningen.

Figur 2. Kart over studieområdene med intervjusteder. Kilde: Norge Digitalt

Deltakerne i studien

Tre forskere intervjuet brukere av Godliaskogen på Oppsal i februar og mai 2017, og to av forskerne intervjuet brukere av grøntområdene på Furuset i juni og august 2017. I tillegg intervjuet de samme to forskerne turgåere ved Mariholtet i august 2017. De siste intervjuene ble gjort av en av forskerne på Furuset i mars 2018. Det ble gjennomført 270 intervjuer (se **tabell 1**), hvorav 245 individuelle intervjuer og 25 gruppeintervjuer (to til flere personer).

Tabell 1.

	Antall intervjuer	Sommer	Vinter
Godliaskogen	91	47	44
Furuset	168	137	31
Mariholtet	11	11	0
Totalt	270	195	75

Vi stoppet forbipasserende som så ut til ikke å ha det alt for travelt, presenterte oss kort og spurte om vedkommende hadde tid til å fortelle oss litt om sin bruk av grøntarealene i området. Vi spurte så om det var greit å benytte lydopptaker og informerte om at intervjuene ville bli anonymisert ved formidling av resultater. Vi registrerte ingen opplysninger som kunne identifisere personer. 38 informanter ønsket ikke lydopptak. I disse tilfellene ble det tatt notater umiddelbart etter at intervjuet var avsluttet. Lydopptakene ble transkribert av Ivar Bakke.

På Godlia ble intervjuer med forbipasserende gjennomført inne i Godliaskogen, rett utenfor skogen og langs gangveien som fører til/fra Tveita-senteret og T-banen nord for skogen.

På Furuset ble intervjuer med forbipasserende gjennomført i og ved Verdensparken, ved gangveien langs Sletta aktivtetsområde som fører til/fra Furuset senter, utenfor Furuset senter, i rekkehusbebyggelsen øst for Furuset kirke, i boligområdet mellom Verdensparken og Grandalen, langs gangstien i Grandalen og ved Karistien. På Mariholtet ble det gjennomført intervjuer med turgåere langs veien fra Ellingsrud til Mariholtet og inne ved Mariholtet. Intervjumaterialet består av korte intervjuer og bruk av intervjuguide, men med rom for å inkludere også andre temaer.

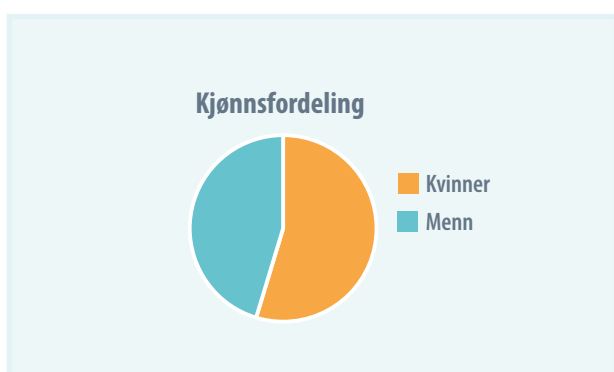
Analyse

Det transkriberte datamaterialet ble lagt inn i analyseprogrammet NVivo. Intervjuguiden dannet utgangspunkt for etableringen av de første analysekategoriene, men med en eksplorativ (utforskende) tilnærming til datamaterialet ble flere kategorier etablert underveis analysen. I tillegg til å systematisere og analysere intervjumaterialet i NVivo, så har vi også benyttet programmets formidlingsverktøy for å lage noen av temaheftets illustrerende ordskyer.

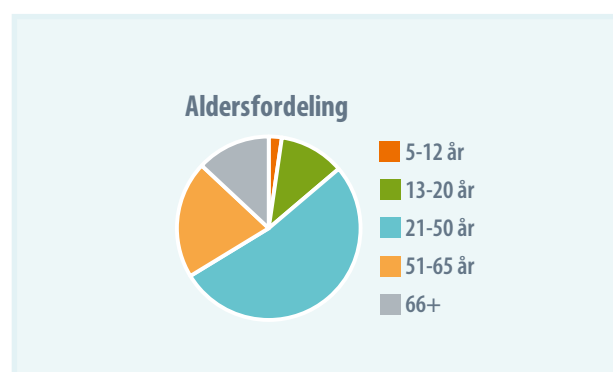
Parallelt ble det laget kodebok for statistikkprogrammet SPSS der relevante kategorier ble lagt inn (intervjuform, intervjusted, antatt alder, kjønn og formål med å være på intervjustedet).

Norsk eller innvandrere?

Selv om mange informanter fortalte hvilket land de opprinnelig kom fra, var det også mange som ikke gjorde det. Og selv om man er født i Norge, kan forholdet til natur være preget av en familiebakgrunn fra andre land. Basert på erfaringer

Figur 3. Kjønnsfordeling blant de intervjuete. N = 289.

Figur 4. Aldersfordeling blant de intervjuete. N = 261.

fra intervjuarbeidet, anser vi ikke landbakgrunn som en relevant statistisk analysekategori for dette intervjumaterialet. I stedet har vi valgt å formidle hovedinntrykk om forskjeller mellom «innvandrere» (de som sier de er fra et annet land eller forteller at de har familiebakgrunn fra et annet land, eller de vi hører ikke snakker flytende norsk) og «norske» (født og oppvokst i Norge med norsk familiebakgrunn).

Korte intervjuer på stedet – fordeler og ulemper

Gjennom å stoppe forbi passerende for kortere intervjuer om bruk av bynatur, har vi tilegnet oss kunnskap om mangfold og bredde i bruken av ulike grøntområder, og betydningen som tillegges disse områdene. Dette er en annen tilnærming enn for eksempel kvalitative dybdeintervjuer. Kunnskapen som framkommer i denne rapporten baserer seg altså på uttalelser fra mange brukere, med varierende lengde og dybde i intervjuene. Noen intervjuer ga rom for dialog og oppfølgingsspørsmål, mens andre var svært korte. En del bar også preg av begrenset norsk ordforråd og språk.

Intervjuformen baserer seg på en åpen (eksplorativ) tilnærming. Intervjuguiden dannet et felles utgangspunkt for alle intervjuene, men oppfølgingsspørsmål ble tilpasset den enkelte informants fokus. Temaene som framkommer i denne rapporten vokste altså fram underveis i både datainnsamling og analyse av intervjumaterialet. For eksempel har vi framhevet brukergruppene «eldre» og «barn» uten at det var planlagt på forhånd. Barn og eldre ble nevnt svært ofte

av beboerne rundt både nærmiljøskogen og de bolignære grøntområdene som spesielt viktige brukergrupper.

Valget av ulike intervjusteder i det enkelte studieområdet ble gjort for å favne bredden i bruk og betydning av naturtypene, og baserte seg på kunnskap som kom fram ettersom vi intervjuet ulike brukere. Vår tilnærming gir altså en annen type kunnskap enn om vi for eksempel skulle kartlagt forhåndsdefinerte kategorier i et spørreskjema. En ubetinget fordel med den valgte metoden er at vi også når fram til personer som ellers sjelden svarer på spørreskjemaer.

Det store antallet av informanter bidrar til å gi datamaterialet en semi-kvalitativ karakter. Intervjuene er ikke systematisk nok gjennomført (sammenlignet med et spørreskjema) til å kunne vise en prosentvis fordeling mellom ulike svaralternativer. Det store antallet av informanter gjør det likevel mulig å vise til flertall og mindretall i informantenes uttalelser. Samtidig er intervjuene omfattende nok til at muntlige sitater kan brukes som illustrasjoner av viktige poeng.

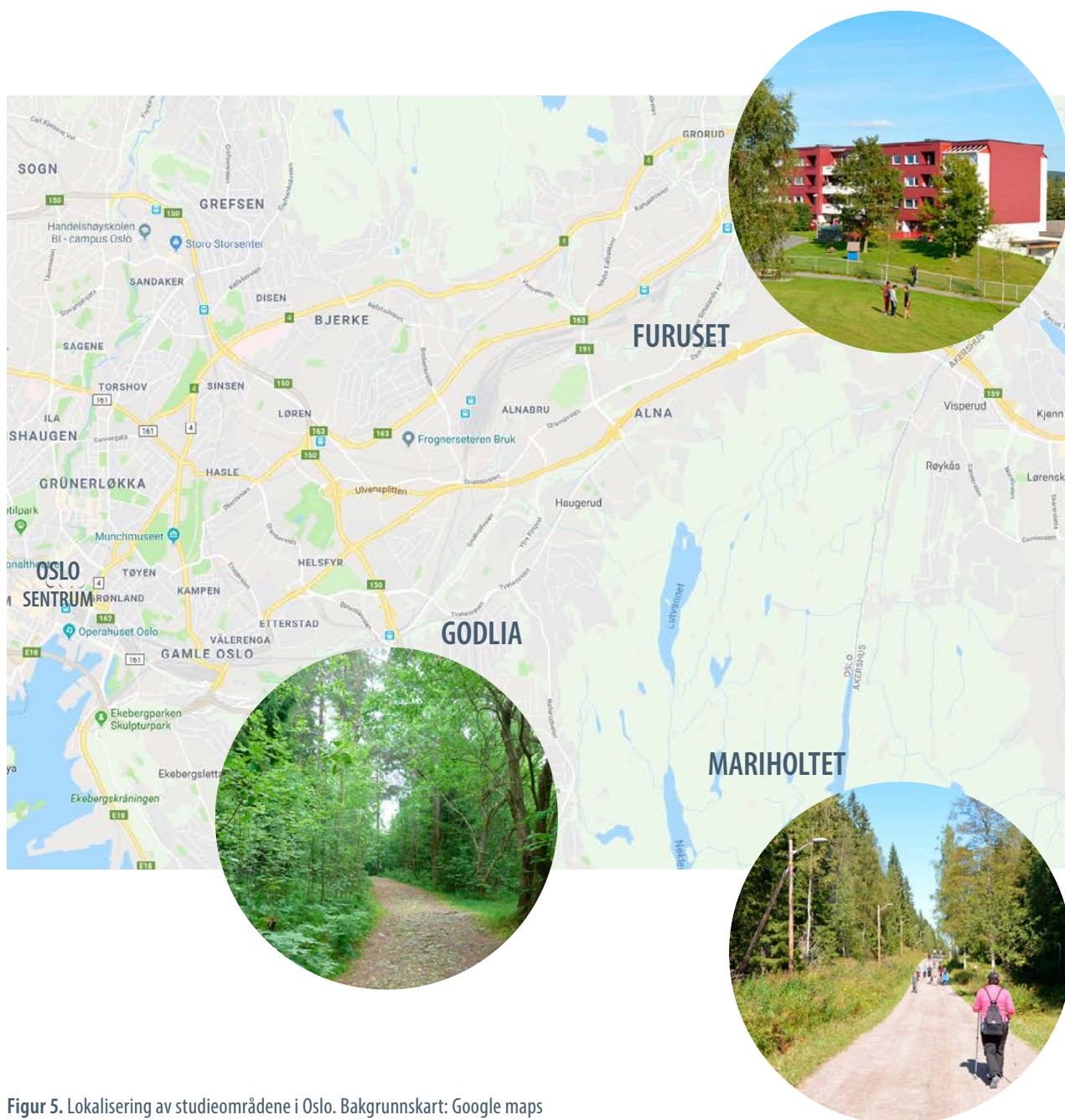
Metoden som er brukt i denne studien gir kunnskap om nærnaturens betydning som en integrert del av menneskers hverdagsliv. Ved å intervjuet mennesker på stedet, i deres daglige liv, ser vi hvordan ulike naturtypers betydning varierer med forhold som motivasjon, anledning, livsfase, dagsform og tilgjengelig tid. I dette perspektivet framtrer relasjonen menneske – nærnatur som bevegelig og foranderlig, mer enn statisk og avhengig av for eksempel gruppetilhørighet.

Gangveien ved Sletta.
Et av intervjustedene.

3 Studieområdene

Studieområdene representerer tre ulike typer bynatur: sammenhengende skogsområder, nærmiljøskoger og drabantbynatur. De valgte naturtypene representerer ikke hele mangfoldet av Oslos bynatur, men rommer viktige brukskriterier som ulik avstand fra boligområdene og ulik grad av tilrettelegging for rekreasjonsbruk. Godliaskogen ligger bare et steinkast unna Østmarka og kan gi utdypende kunnskap om hvordan disse to skogstypene har ulik betydning og funksjon, selv om tilgangen til begge er god. Østmarka ligger også nært Furuset, og denne nærheten gir muligheter til å problematisere hvordan en befolkning med høy innvandrerandel forholder seg til marka.

Figur 5. Lokalisering av studieområdene i Oslo. Bakgrunnskart: Google maps

Godliaskogen

Godliaskogen representerer en liten nærmiljøskog. Den er 156 mål stor og ligger på Godlia, Oppsal i Østensjø bydel. Skogen er omgitt av villabebyggelse, blokkbebyggelse, skole, barnehage og et idrettsanlegg. I kommuneplanens arealdel er Godliaskogen registrert som eksisterende grønnstruktur og planmessig sikret som friområde. Skogen er forholdsvis tett og har preg av å være ganske viltvoksende. Det er gangavstand mellom Godliaskogen og Østmarka.

Godliaskogen er en variert blandingskog som i tillegg til vanlige treslag som bjørk, furu og gran også har flere varmekjære edellauvskogsarter som ask, lønn, hassel og alm. Det finnes fortsatt spor etter den gamle husmannsplassen Tørtberg i skogen, og den svært sjeldne soppen *Pseudoboletus parasiticus* er også funnet her. Undervegetasjonen er ikke tatt bort og er dermed med på å gi denne skogen sitt særpreg.

Det går stier på kryss og tvers inne i skogen. Dette er tråkka stier og bare helt korte strekninger har blitt gruset. I deler av skogen sørger en lysløype for belysning. Det er svært få benker i skogen og ingen skilt eller informasjonstavler.

Godliaskogen.

Kilde: Norge Digitalt

Verdensparken.

Furuset

Furuset er et boområde som ligger i Groruddalen i Alna bydel, med kort avstand til Østmarka. Fra å ha en mer spredt bebyggelse fikk Furuset et drabantbypreg fra 1970-tallet. Da ble det bygd blokker i området for å gjøre noe med trangboddheten i Oslo sentrum. Drabantbyene i Groruddalen var blant de aller første drabantbyene som vokste fram i Norge.

Furuset er bebygd med boligblokker, rekkehus og noe villabebyggelse. Mellom bebyggelsen er det åpne plener, store trær, små skogholt, lekeplasser og parkanlegg med ulik grad av tilrettelegging. De store og varierte grøntområdene er med på å gi området sin karakter. De største aktivitetsområdene er Sletta (Furuset aktivitetspark) og Verdensparken.

Kilde: Norge Digitalt

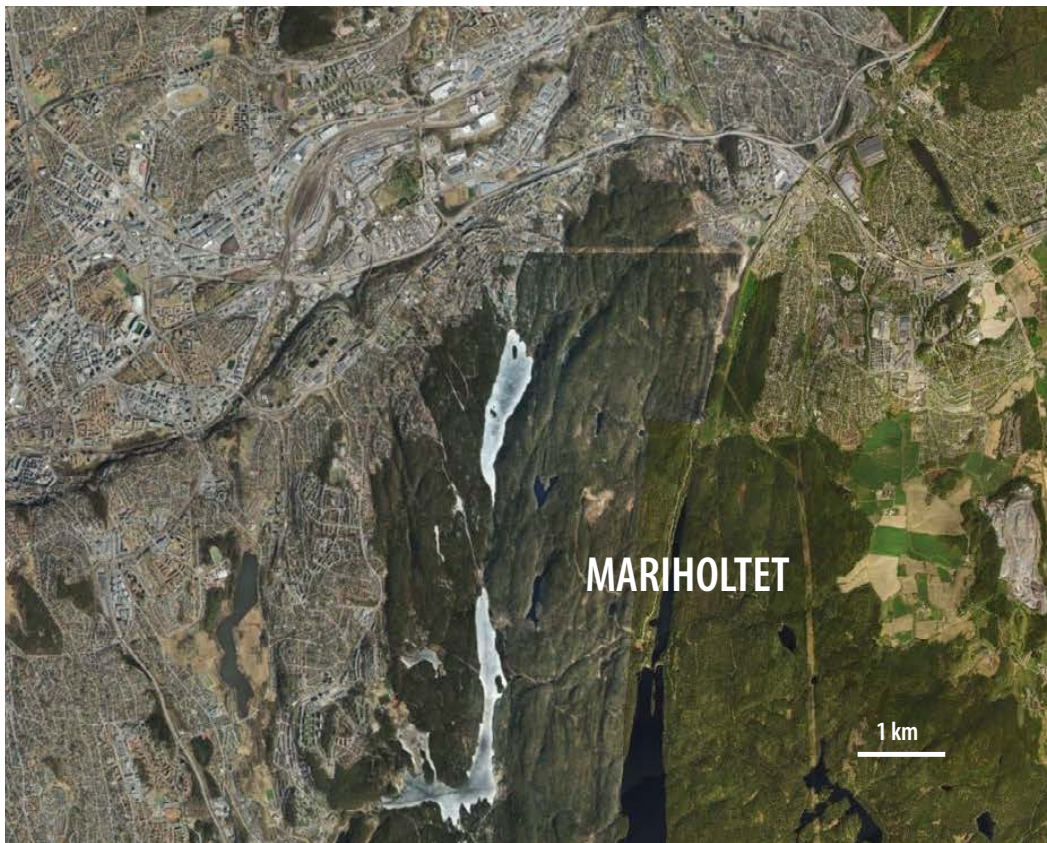
Mariholtet

Mariholtet er et serveringssted nord i Østmarka. Mariholtet kan nås fra flere kanter, og mange skiløyper og stier møtes her. Et vanlig utgangspunkt for en tur til Mariholtet er den skogsnære parkeringsplassen på Ellingsrud, ca. én kilometer fra Ellingsrud T-banestasjon.

Sommerstid går turen fra parkeringsplassen på Ellingsrud ca. 4 km slakt oppover langs en bred grusvei. Veien er stengt for biltrafikk. Langs veien er det blandingsskog med noen utsiktspunkter. Vinterstid fører flere lysløyper og øvrige skiløyper til Mariholtet, men det er også mulig å gå til fots på bomveien fra Ellingsrud som brøytes vinterstid. Kafeen på Mariholtet holder åpent både sommer og vinter.

Mariholtet. Gjengitt med tillatelse fra fotograf Snorre Veggan.

Kilde: Norge Digitalt

På vei til Mariholtet.

Naturen gis ulik betydning

Forskjellene i naturtypenes fysiske egenskaper bidrar til at områdene brukes ulikt, tillegges ulike kvaliteter og gis ulik verdi. Mange informanter på Furuset beskrev viktigheten av at naturen inngår i en helhet, der bebyggelse og mennesker også er betydningsfulle elementer. Sammenhengende skogsområder uten mennesker og bygninger ble ikke tillagt like stor betydning.

Godliaskogens litt ville skogspreg gjør den attraktiv for alle som setter pris på en skogsopplevelse i umiddelbar nærhet, blant annet hundeeiere. Flere informanter på Godlia enn på Furuset fortalte at de også bruker Østmarka. De sa likevel at de verdsetter Godliaskogen høyt, fordi den supplerer Østmarka ved å være lett tilgjengelig i hverdagen.

Hvis vi ser for oss at Godliaskogen ble flyttet til Furuset, ville den kanskje ikke hatt de samme brukergruppene som på Godlia. Her er sammensetningen av befolkningen annerledes, og andelen hundeeiere ser ut til å være lavere. Tenker vi oss at Godliaskogen ble hogget ned og erstattet med en park, ville kanskje brukergruppene også endret seg. Naturen gis altså ulik betydning, avhengig av naturtype og menneskene som forholder seg til den. Variasjon i tilgjengelige naturtyper er derfor viktig, fordi en befolkning aldri er helt homogen.

Det blir jo noe annet enn en park, en sånn liten skog. Det blir jo en helt annen biotop på en måte, ikke sant, med dyrene og sånn.

Hvordan vil du beskrive Godliaskogen?

Den er jo litt mer villere da, ikke sant, den er ikke sånn bearbeidet som en park hvor du har stiene her og hvor du på en måte har plen og blomsterbed og sånne ting. Det er... det er som å komme inn i en liten ordentlig skog da, en bit ordentlig skog med dyrene og... Så du får en annen opplevelse. Det er tettere med trær, du kan stikke deg litt bort, ikke sant.

*Godliaskogen.
Kvinne 40-50 år, Norge*

Har du noen gang vært i skogen?

Ja, jeg har nesten. . . jeg regner Høybråten med som skog, for jeg bor der. Det er som en stor hage, det er masse trær og jeg åpner vinduet mitt hver natt, jeg får frisk luft fra hagen. Så jeg er veldig glad i fin natur!

*Furuset, ved T-banen.
Kvinne ca. 40 år, Norge/utlandet*

Ja hvis jeg skal være en hel dag, eller gå. . . så vil jeg gjerne være i det som er litt større på et vis, da. Og gjerne ved vann eller noe sånt. Men det er veldig fint med sånne grønne, mindre områder når man skal gå litt sånn til og fra i hverdagen.

*Godliaskogen.
Mann, 20-35 år, Norge*

Jeg synes den betyr mye fordi at. . . Altså, det er jo litt mer tiltak i hverdagen i hvert fall å komme oss til Østensjø, ja altså Østmarka. Da må vi liksom ha helgene og sånn. Til sommeren blir det kanskje bedre. Men jeg synes dette er. . . du får litt natur på vei hjem og litt sånn.

*Godliaskogen.
Kvinne, 20-30 år, Norge*

Både Furuset, skogsbilveier og skogen oppleves som natur

Den helt bolignære naturen på Furuset er skapt av mennesker og minner lite om villmark og urørt natur. Likevel gir de store plenene, parkene, turveiene og skogholtene naturopplevelser for de som bor der. Det å gå til Mariholtet beskrives av informantene som å gå i skogen – men de fleste går altså på en svært opparbeidet grusvei. Informantenes ulike beskrivelser av naturopplevelser viser til sammen en bred forståelse av hva natur er.

Skogens ro tilstede også i 100-meter skogen

Selv om Østmarka er stor og Godliaskogen liten, så opplever brukerne i begge disse skogene ro og avkopling, og opplevelse av plante- og dyreliv er viktig begge steder. Flere brukere av Godliaskogen beskriver faktisk denne skogen som roligere enn utfartsområdene i Østmarka. Brukerne av begge områdene forteller om en følelse av å komme «ut i naturen».

Bolignær natur – også natur

Selv om Godliaskogen er veldig annerledes enn parkene på Furuset, har alle de bolignære naturområdene noen felles kvaliteter som marka ikke har. De bolignære naturområdene framstår som en integrert del av manges hverdagsliv, først og fremst fordi de er så lett tilgjengelige for daglige gjøremål som å gå til skolen, luften hunden, gå til trening, gå til butikkssenteret eller gå til t-banen. De daglige naturopplevelsene på vei til ulike gjøremål bidrar til livskvalitet og stedsidentitet. De færreste ville vært foruten Godliaskogen, selv om Østmarka ligger et steinkast unna.

Marka – nær og ikke nær

Enten man bor på Oppsal eller Furuset, er ikke Østmarka langt unna. Likevel er det sånn at noen bruker marka, mens andre ikke gjør det. En større andel beboere på Oppsal enn på Furuset bruker Østmarka. Mange av informantene på Furuset uttrykte at «de ikke trenger å dra inn i skogen» fordi naturområder der de bor oppleves som mer enn bra nok. Andre Furuset-beboere fortalte at skogen og marka gir dem noe helt spesielt, som de ikke opplever i de bolignære naturområdene.

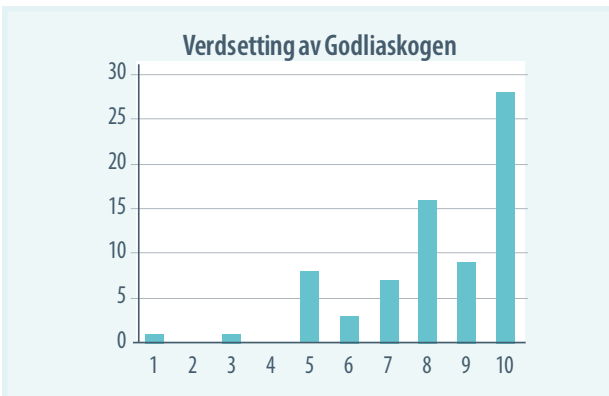
Også på Furuset er folk opptatt av helse og det å mosjonere i skogen. Et par kvinner fortalte hvordan mosjonering i skogen først hadde blitt et alternativ etter at de fikk egne, positive erfaringer med å gå i skogen. Det er ikke alle på Furuset som har gått i skogen. Flere unge mennesker på Furuset fortalte at de ikke har vært noe særlig i skogen etter at de sluttet på skolen.

Et stort flertall av de vi intervjuet i og ved Godliaskogen sier at de også bruker Østmarka, altså at de to skogstypene supplerer hverandre. Både Godliaskogen og Østmarka gis stor verdi og betydning, men på ulike måter. Mens nærmiljøskogen oppleves som lett tilgjengelig og integrert i hverdagens gjøremål, er marka viktig for avkopling fra hverdagen, med særlige muligheter for mosjonering og naturopplevelse.

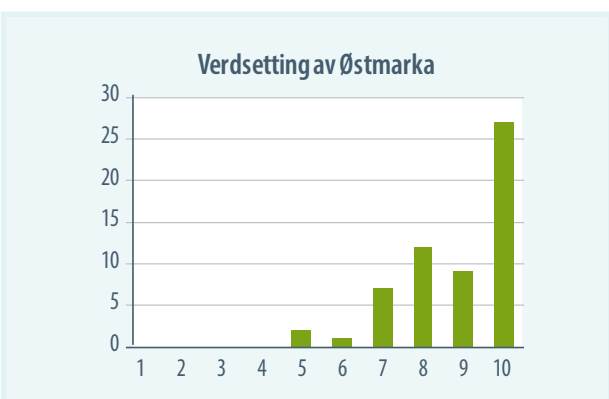

Mange skilt i Oslo viser vei mot «marka». Men mellom boligene og marka ligger mange fine naturområder. Hvorfor er det da «marka» som er skiltet?

Figur 9. Beboere på Godlia sitt svar på spørsmålet «På en skala fra 1 til 10, hvilken betydning har Godliaskogen for deg?» N = 73.

Figur 10. Beboere på Godlia sitt svar på spørsmålet «På en skala fra 1 til 10, hvilken betydning har Østmarka for deg?» N = 58.

Figur 9 og figur 10 viser at både Godliaskogen og Østmarka verdsettes høyt av brukere som bor i nærheten. I intervjuer beskrev brukerne hvordan de to skogstypene verdsettes på ulike måter, altså at de supplerer hverandre.

... Når det gjelder turer, så har jeg noen damer som jeg prøver å få med på tur i skogen... få dem av gårde når det er fint der.

Og det er godt som fritid?

Ja!

Hva gir det dere?

Ja si det? Komme ut i naturen, frisk luft, bruke kroppen... Det gir en... Jeg kjenner noen som virkelig likte den turen i skogen! For i kulturen vår er skog ville dyr, og det å gå ut i skogen, nei det er helt sånn... Men når du prøver det, faktisk da er det... Da går det an å gå tur i skogen!

Men det er det å gjøre det første gangen kanskje?

Ja det... Nei, det gikk greit! Det gikk faktisk greit. De stolte på meg! [latter]

Hva er forskjellen på bruk av natur... når du snakker om redsel for ville dyr...

Skog, generelt skog! Det er jo natur i parker og sånn, det er jo det samme. Men da er det mest at folk sitter og koser seg, piknik og sånt. Det er ikke sånne «turer», liksom. Men skogen er jo... Det er den store forskjellen, om det er skog, da. Der nede er det jo ikke snakk om at du går ut i skogen på tur. Nei, nei!

Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 50 år, Norge/Pakistan

Hva slags natur liker du best, park, skog...?

Jeg liker egentlig best hvor det er litt stille. Og det har jeg funnet ut er i skogen. Der hører jeg bare naturen.

Men oppsøker du skogen her?

Ja! Plukker blåbær og... I nærmeste skogen her. Det er en skog der borte... På Lindeberg... Nei Ellingsrud.

Enn på vinteren da? Vinteren er jo lang i Norge?

Da er det vanskelig. Jeg kan ikke gå på ski. Men jeg er med datteren min ute når det er litt fint og hun aker, så er jeg med henne.

Og da bruker dere være her også, eller?

Ja. Selvfølgelig, det er det nærmeste, så jeg bruker det her mest.

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne ca. 30 år, Norge/Marokko*

Hva synes du er forskjellen på å gå i skogen og å gå hvor det er mer sånn park – hva liker du best?

Jeg liker best skogen.

Hvorfor det?

Det er... Ja, i park er det mye folk og ikke et rolig sted og sånn. I skogen er det mye roligere, og natur. Mye natur!

*Furuset, ved Karistien.
Eldre mann på tur, Norge/Pakistan*

Han: Jeg synes skogen er bedre enn å gå rundt der du bor. Det er greit hvis det er grønt rundt, og så går du, sitter ute, skal grille og sånt noe. Men vi liker å komme litt mer ut i skogen. Det er litt mer fred, litt mer frisk luft og alt. Så å være ved et vann og sånt, det liker vi mer, egentlig.

*På vei til Mariholtet.
Ektepar ca. 50-60 år, Norge/Pakistan*

Marka – for alle?

Flere aktive markabrukere forteller at de har observert et økende antall brukere med opprinnelse også fra andre land enn Norge de siste årene. Ut fra en skjønnsmessig vurdering av språk, klesdrakt og hudfarge, antok vi at ca. 5-10 % av turgåerne en solfylt søndag i august 2017 tilhørte denne kategorien.

Innvandrere er minst like forskjellige seg imellom som folk med lik landbakgrunn kan være. Intervjuene viser at mange, om de er herfra eller derfra, synes det er fint å være i skogen når de først prøver det. Av den grunn bør det være et mål at flest mulig personer får muligheten til å prøve å være i skogen, slik at man kan ta den i bruk om man har lyst.

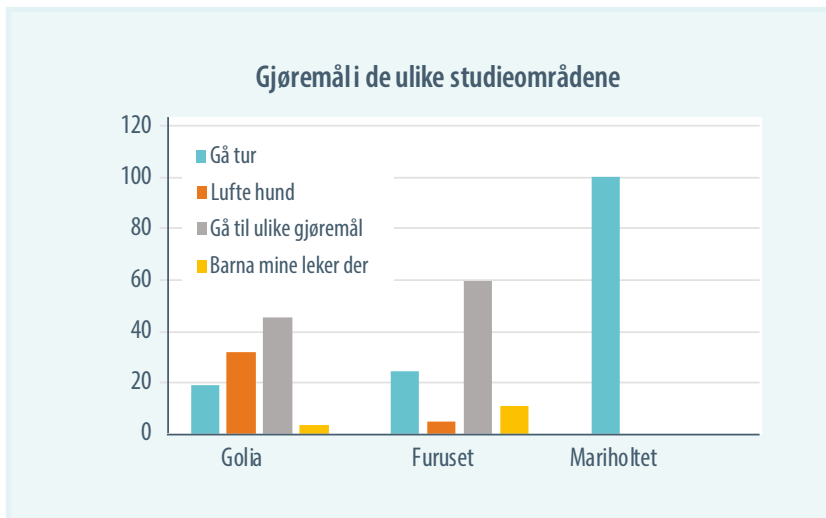
Likevel er det ikke alle som får lyst til å gå mer i skogen, selv etter at de har stiftet bekjentskap med den. Denne studien viser hvordan nærnaturen, der det grønne inngår i en helhet bestående av bygninger, folkeliv og natur, for mange er et godt alternativ til skogen og skogsturer. For mange «norskinger» er det en selvfølgelighet at det å være i skogen, eller annen mer urørt natur, gir de beste naturopplevelsene. Dette ble illustrert ved kvinnen som sier at «for meg er det litt tassete å sette seg ned i Verdensparken». Selv om mange snakker om turen i marka som «den ordentlige turen», så viser denne studien altså at svært mange verdsetter naturopplevelser nært hjemmet høyest.

Marka - mer urørt natur?

Mange av beboerne på Godlia beskriver Østmarka som et sted der de «går ordentlig på tur». Områdene er større, og de går der når de har bedre tid i helger og ferier. Flere snakket likevel om at de opplever Godliaskogen som roligere enn Østmarka. Vi tror at årsaken til dette ligger i at mange benytter de samme utfartsområdene i marka, og går langs de samme grusveiene. Dette inntrykket ble bekreftet på veien til Mariholtet. De fleste turgåerne vi snakket med her hadde mest – eller bare – erfaringer med å gå på grusveier, og ikke på tråkkete stier. Veien til Mariholtet er ikke unik, men representerer mange utfartssteder i Oslo og andre byer. Tettheten av besøkende på enkelte grusveier kan være svært stor, og det samme gjelder sentrale skiløyper.

Den viktigste forskjellen mellom de ulike naturtypene ligger altså ikke nødvendigvis i ulik grad av tilrettelegging. Det at turen på grusveien til Mariholtet beskrives som «ute i skogen» baserer seg nok på at man går gjennom sammenhengende skogsområder uten bebyggelse, og at det ikke er biltrafikk her. Kanskje er det slik at mange gående på en skogsbilvei betrakter skogen litt «på avstand». En person som oppholder seg daglig i for eksempel en park med mange trær kan dermed oppleve å komme tettere på naturelementene enn det en skogsvandrer på en grusvei gjør. Dette kan være med å forklare at mange beskrivelser av de bolignære naturopplevelsene er vel så sanselige og detaljerte som beskrivelsene av skogsturen i marka.

Figur 12 viser at de vi intervjuet i og ved Godliaskogen bruker Østmarka oftere enn de vi intervjuet på Furuset. Det betyr ikke at beboerne på Furuset ikke er glad i natur, men mange bruker andre naturtyper enn marka.

Figur 11. Gjøremål i de ulike studieområdene, prosentfordeling. N = 238

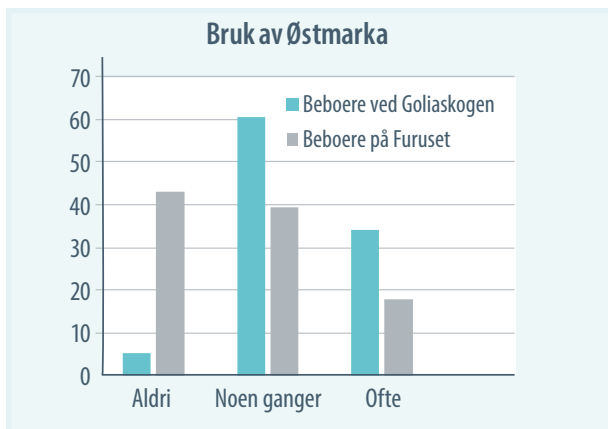
Hvordan vil du beskrive skogen?

Det er jo mye stier her, det er jo litt av hvert, det er hyggelig å gå her! Så jeg føler det litt sånn... Når du ikke skal gå inn i Østmarka, bare gå en liten tur. Og her kan du gå en liten løype, og vil jeg lufte henne lenger så kan jeg gå to runder!

Ja ikke sant. Bruker du Østmarka og, eller?

Ikke nå lenger. De to siste årene har jeg vært litt elendig til å gå. Men jeg er på vei oppover igjen. Men jeg liker ikke Østmarka etter at de sa det var ulv der.

*Godliaskogen.
Kvinne 50-60 år, Norge*

Figur 12. Estimering av bruk av Østmarka basert på muntlige intervjuer. Prosentfordeling N Godlia = 76, N Furuset = 119

Enn Østmarka da, hvorfor drar du dit når du har denne skogen?

Si på sykkel tur da, så drar vi til Østmarka. Og jeg har jo jogget og sønnen min har syklet. Det er for å få litt sånn lengre turer. Som jeg sa, jeg har jo trent mye før og sånn... jeg slipper å løpe så mange runder i marka, jeg får litt lengre turer. Og så litt variasjon da. Så når jeg går litt lengre turer, da drar jeg dit. Og så... Nå har vi sett mye froskeegg og sånn. Han [sønnen] er litt opptatt av sånne ting. Så da... Det er det jo ikke her, da.

*Godliaskogen.
Kvinne 40-50 år med sønnen sin, Norge*

Men da forstår jeg at dere liker å gå litt på tur?

Ja det gjør vi!

Ja, hvorfor det, da?

Jeg liker å være i bevegelse. Det gir meg veldig mye, godt humør og helsegevinst.

Men du kunne trent inne på et helsestudio?

Jeg liker å være ute, spesielt på sommeren. Jeg liker å se på det grønne... Grønne trær. Jeg liker naturen, å være i natur.

Gjør det noe med dere?

Vi bare går og snakker. Ja, fra Ellingsrud, Mariholtet og nå fortsetter vi til Skullerud. (...) Vi snakker om at det er nesten likt en småferie. Det er som en småferie: vi går ut - vi prøver å finne noe nytt, en ny tur, en ny vei, vi går på andre områder også, for eksempel Østensjø eller Sognsvann.

Så det er litt den samme følelsen som å utforske en by, på en måte...?

Ja! Vi liker.. Vi prøver alltid å finne nye veier. Hvis vi finner en vei, vi bruker den 3-4 ganger, og så prøver å finne et nytt område å gå.

*På Mariholtet.
To kvinner ca. 35-40 år, Norge/Ukraina/Russland*

Så hvis du kan velge mellom et treningsstudio, sykle, gå på ski, gå på tur, hva liker du best?

Hun: Gå på tur med mat! Hvis det ikke er mat med, så går det ikke! Jeg kan ikke gå på ski. Så det er bedre for meg å gå på tur sånn som dette. Det passer.

Det passer deg. På vinteren, finner dere steder å gå?

Han: Ja. Fra sofaen til kjøkkenet! [Latter]

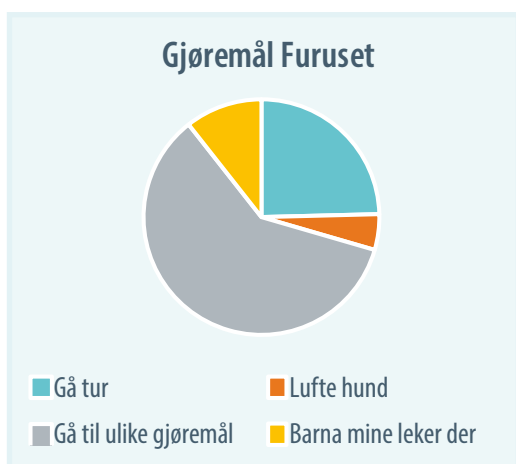
*På Mariholtet.
Par ca 30-40 år, Norge/Bulgaria*

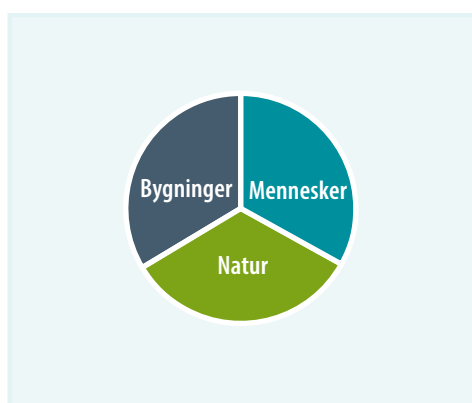

Verdensparken.

Figur 14. Viktige gjøremål på Furuset. Prosentfordeling. N = 142.

Figur 15. I drabantbynaturen gis grøntområdene betydning i samspillet mellom natur, mennesker og bygninger.

Sletta.

Barnas uteaktiviteter også viktig for voksne

Mange informanter knyttet bruken av grøntområdene på Furuset til barns lek eller til samvær mellom barn og voksne ute. For eksempel er den nederste delen av Verdensparken et godt lekeområde for de yngste barna, der lek lett kan kombineres med grilling. Mange foreldre og besteforeldre forteller at de om vinteren er med barn og barnebarn for å ake i Verdensparken.

Aktivitet i de helt bolignære grøntområdene

Flertallet av informantene på Furuset forteller at de bruker grøntområdene som ligger nærmest boligene aller mest. Disse blir blant annet brukt til fotball, lek, aking, familiesamvær, piknik og grilling. Mange sier at de liker å møtes ute, sette seg ned, snakke og spise sammen på finværsdager. Også større barn og ungdom framhever det sosiale ved å treffes ute og henge sammen. De møtes også i områder lenger unna boligen, som i Verdensparken.

Mange mulige turmål

Turmålene på Furuset er varierte, og mange nevnte Alnaparken, gangveien til IKEA, besøksgården på Lindeberg, Mariholtet og Høybråten som turmål. Marka brukes mindre av beboerne på Furuset enn hva som er tilfelle for beboerne på Godlia (se figur 12). Flere informanter som er mye i marka sa likevel at de har inntrykk av at flere og flere med innvandrerbakgrunn ser ut til å ta Østmarka i bruk som turområde.

Det er barna som bestemmer hvor vi skal!

Så dere er med barna?

Ja. For det meste er vi her [Sletta], men det kan også hende at vi går dit [peker mot Verdensparken] . . . Spesielt om vinteren er det noe aking der og sånn.

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne 35-40 år, Norge/Marokko*

Hvorfor liker dere å leke ute?

Da får vi freedom!

*Furuset, Verdensparken.
To jenter 10-12 år, Norge/utlandet*

6 Godliaskogen: naturopplevelse integrert i hverdagen

Betydningen av området? Det er jo at de gangene jeg tar T-banen til jobb, så går jeg gjennom et skogsområde på vei ned til banen. Det er det første som møter meg. Det er frisk luft, du går skjermet, du har blomstringen om våren, du har årstiden du opplever her. . . Om høsten når jeg kommer bak der, langs Godlia skole, så har du den flotte alléen med løvtrær som gir deg den fargeopplevelsen! Det er mange hverdagsopplevelser, selv om det er på vei til og fra jobb.

*Godliaskogen.
Kvinne 40-50 år, Norge*

Jeg gikk på skole nedi der, så jeg passerte jo skogen hele barndommen, da. Til 7. klasse har jeg gått gjennom der hver dag til skolen. Også spilte jeg på fotballaget, så jeg brukte veien gjennom for å komme meg på trening hver dag også. Så antall jeg har brukt den? I alle fall 10.000 ganger! 20.000!

*Godliaskogen.
Gutt ca. 18 år, Norge*

Naturopplevelse på vei til og fra

Mange på Godlia velger å gå gjennom Godliaskogen på vei til og fra ulike gjøremål; til butikken, T-banen, treningsanlegget, jobb eller skole. Flere forteller at de tar turen gjennom skogen hvis de skal besøke noen i nærheten. Naturopplevelsen folk får med seg ved å gå gjennom denne lille skogen, gjør at mange velger å gå her selv om det ikke er korteste vei dit de skal.

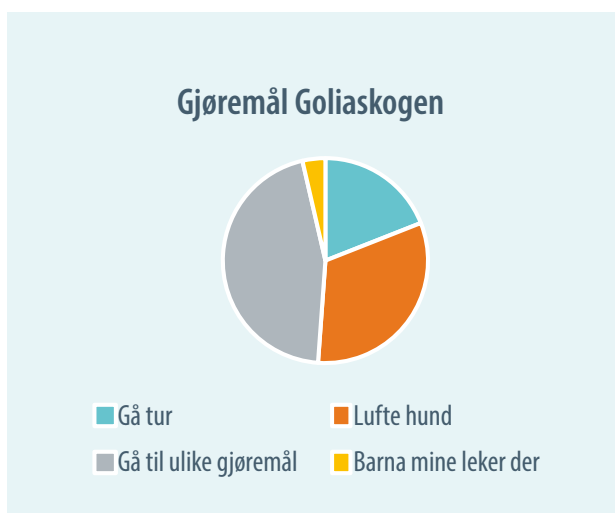

Figur 17. Hva gjør brukerne i Godliaskogen?

Sommer- og vinterbilde fra Godliaskogen.

Figur 18. Viktige gjøremål i Godliaskogen. Prosentfordeling. N = 84.

Er der hver dag. Lufter bikkja. Veldig greit å ha en sånn liten skog i området!

*Godliaskogen.
Mann ca. 25-30 år, Norge*

Så er det en sånn fin benk borti der. Der hender det at jeg setter meg ned og ser litt rundt og tenker på ting og i det hele tatt. Jeg slapper av når jeg går, det gjør jeg. I hvert fall hvis jeg er her. Det er rolig og man kommer vekk fra støy og...

*Godliaskogen.
Mann ca. 60 år, Norge*

Men når du nå er blitt «voksen», hva er det som er fint ved den skogen nå, sånn som du har det nå?

At den er der, at vi har et sted, vi slipper å gå så langt. For det er noe med rullatorer og krykker og litt av hvert, vet du.

Går det an å komme seg greit fram i den skogen med rullator og krykker?

Enkelte steder, men det er ikke så enkelt. Det er lettere med bare krykker. Ja.

For det er disse røttene og...

Ja. Det er jo stier, så det er jo ikke så enkelt, det er ikke det.

*Godliaskogen.
Kvinne ca. 80 år, Norge*

Hundeluftings skogen

Vi trengte ikke oppholde oss lenge i Godliaskogen før vi så at den var spesielt populær for lufting av hunder. Mange vi snakket med går hjemmefra og hit med hunden sin hver eneste dag, noen lufter hunden her flere ganger om dagen.

En lett tilgjengelig naturopplevelse i hverdagen

At Godliaskogen ligger nært boligene og er så lett tilgjengelig, gjør at mange bruker skogen til «den lille turen i hverdagen». Mange beskrev Godliaskogen som et verdifullt supplement til Østmarka, og flere fortalte at de bruker skogen til kortere mosjonsturer. Eldre fortalte at de tidligere brukte Østmarka, men at den nærliggende skogen passer bedre når den fysiske kapasiteten blir begrenset. Se også kapittelet «Eldre i nærnaturen».

Barnas bruk av skogen

Mange av de voksne vi snakket med om Godliaskogen mener skogen er spesielt viktig for barn, og forteller om barnas mulighet for å leke, klatre, ake, sykle, plukke blomster og gjøre seg kjent med dyrelivet i den lille skogen. Dette står det mer om i kapittelet om «Barn og nærmiljønatur».

Figur 19. Enkeltord som informantene knytter til bruk av Godliaskogen. Størrelsen på ordene angir hvor ofte de er nevnt.

Godliaskogen.

Det har hendt at vi har gjort lekser inni skogen, om morgenen når vi går litt tidlig så kan vi ha frokost der. For vi har en gutt som ikke er så glad i å spise frokost, og da tar vi med oss yoghurt og skje og så går vi og sitter der. Og noen ganger så... for der er et sted lengere inn, der er det noen trær som er saget ned, men så ligger treet der ennå... Ja, så vi sitter på stokken der! Så der har vi hatt mange koselige stunder, akkurat i det sola står opp.

Godliaskogen.
Kvinne ca. 40 år, Norge

7 På tur til Mariholtet

Mens informanter i Godliaskogen snakket om Østmarka, snakket mange informanter på Furuset om turen til Mariholtet spesielt. Vi valgte derfor å gjøre et lite feltarbeid der, og prioriterte å oppsøke personer vi antok hadde en eller annen form for innvandrerbakgrunn. Noen vi snakket med beskrev turene i marka som en sosial aktivitet med venner eller familie, der det å snakke sammen underveis utgjør en viktig del av turen. Andre går alene, og noen understreket verdien av kunne være for seg selv i skogen. Et fellestrekk ved beskrivelsene av turen til Mariholtet er at den rommer så mye; rekreasjon, det å luften hodet og sjelen, få tid til å tenke og få påfyll av energi.

Her er det som jeg er inne i naturen, ikke sant. Men på Trosterud der bor jeg ved grensen av marka. Der er det også veldig fint, men der er det blokker ikke sant, og det er litt trafikk også. Ja det er litt forskjellig, her er det ikke biler og... bare folk og... og natur!

På veien til Mariholtet.
Kvinne, ca. 65 år, Norge/Polen

Hun har fått seg ny sykkel! Så vi hadde et mål om å komme oss hit, egentlig. For vi bor jo på Østmarka, da. Så vi bruker egentlig Østmarka ganske mye, trener i ukedagene og sånn. Og så har vi gått på ski her noen ganger med henne, en gang. Og så bruker vi liksom mer Nøkle vann til sånn å grille og... ja.

På Mariholtet. Kvinne ca. 30 år, på sykkel med mann og datter på ca. 5 år, Norge

Hvorfor bruker du marka?

Ja det er rett og slett for helsas skyld. Det å være ute i naturen, det er jo viktig, veldig viktig. Jeg synes det gir deg mye tilbake i form av at hvis du er alene, for eksempel, så får du tid til å tenke. Det gjør du ikke ellers. Ellers så blir du sittende hjemme foran tv'n eller eventuelt å prate med de andre hjemme, men ute så har du mulighet til å tenke selv.

Det er et gammelt ordspråk som heter at du lufte hodet når du er ute?

Ja, det er godt ordtak!... Utover mosjon og aktivitet så... det er egentlig det, å lufte hodet, få tankene på noe annet, se og ikke fokusere på det man gjør ellers i uka.

Avkobling?

Ja, avkobling!

På veien til Mariholtet.
Mann ca. 55-60 år, Norge/Pakistan

Figur 20. Hva gjør brukerne av marka?

I marka går jeg ordentlig på tur!

Alle de 11 vi intervjuet på vei til eller ved Mariholtet var ute på tur. De fleste gikk på beina til og fra Mariholtet, men noen syklet. Noen familier hadde med barn på sykkel mens de voksne gikk, noen gikk med barnevogn, og noen hadde med seg hund. De fleste fortalte at de bruker Østmarka for å gå lengre turer, eller «å gå ordentlig på tur», hovedsakelig på fridager og i helgene.

I marka for å trene

Flere informanter på og ved Mariholtet fortalte at de bruker marka for å trene og mosjonere. Om sommeren er det mange som går, løper eller sykler. Om vinteren går noen på ski, mens andre heller går til fots på brøytet vei. Noen fortalte at de trener innendørs på treningssenter om vinteren, men foretrekker å trene ute om sommeren.

Har dere gått ut i skogen før, sånn som dere skal gjøre nå, at dere går bort fra stien, eller veien, og inn i skogen?

Hun: (...) Jeg tror at før, jeg hadde ikke tid til å tenke på det. Fordi all tiden min var på skolen eller for å lære ting og tang, og jeg var med barna og sånn. Man hadde ingen tid, bare å gå på stien i helgen. Så det var nok. Jeg tenkte ikke på... Men nå tenker jeg på sopp, jeg tenker på bærtur, sånne ting, da må jeg jo inn i skogen!

På veien til Mariholtet.
Kvinne ca. 50, på sykkel med ektemannen. På vei ned i skogen for å se etter sopp. Vietnam/Norge

Nærmiljøskoger har stor verdi for mange barn. Bildet er ikke fra studieområdene.

Mange foreldre med yngre barn synes Godliaskogen er spesielt viktig fordi den innbyr til samvær i familien. De går gjennom skogen i forbindelse med henting og levering, eller de bruker skogen til lek og samvær fordi det er nært og lettvinnt. Flere foreldre forteller om hyggelige episoder sammen med barna, hvor de setter seg ned, ser på dyrelivet eller har med seg mat. Flere voksne forteller at skogen er viktig for dem fordi den er så viktig for barna deres.

Som nevnt kommenterer en del voksne at de ikke ser så mange barn som leker i skogen lenger. Barns bruk av Godliaskogen er nok ikke unik. Tidligere var bruken av nærmiljønaturen mer prega av egenstyrt lek, mens barn i dag i større grad opplever den på vei til og fra, eller at de bruker den sammen med voksne. Det betyr ikke at nærmiljøskoger er mindre viktig for barn i dag, men at bruken har endret seg .

Vi har jo snakket om det, hvor mye jeg lekte i skogen da jeg var liten. Ungene mine har aldri gjort det, altså. De har vært på tur sammen med oss, men de har aldri bygget hytter og sånn. Det var liksom kunstgress og fotballbane.

*Godliaskogen.
Kvinne ca. 50-65 år, Norge*

Hvordan bruker du de grønne områdene?

Barna mine leker ute på Sletta.

Og det er der?

Ja. Noen ganger går jeg og barna sammen i skogen og tar en tur, en gang i uka.

En gang i uka i skogen?

Ja. Fordi barna mine har vært i barnehagen, så det er et sted der barna går og leker.

Hva er det du liker ved å være i skogen?

Det er veldig stille i skogen. Og når det kommer lyd fra blader, så liker jeg det.

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne 50-60 år, Norge/Pakistan*

Uteaktivitet med barn betyr mye på Furuset

Mens mange foreldre ved Godliaskogen sa at de bruker Østmarka til skiturer med barna, var det få av beboerne på Furuset som sa at de går på ski med familien. Likevel ga de voksne beboerne på Furuset oss et klart inntrykk av at de synes det er viktig å være utendørs sammen med barn eller barnebarn, og at det er viktig for barn å være i aktivitet ute. Flere foreldre fortalte at de er blitt kjent med nærliggende skogsområder gjennom barnehagenes bruk av dem, og siden har de tatt i bruk disse områdene på egen hånd sammen med barna. Mange kvinner og menn sa at de er eller var mer ute i småbarnsfasen enn i andre livsfaser.

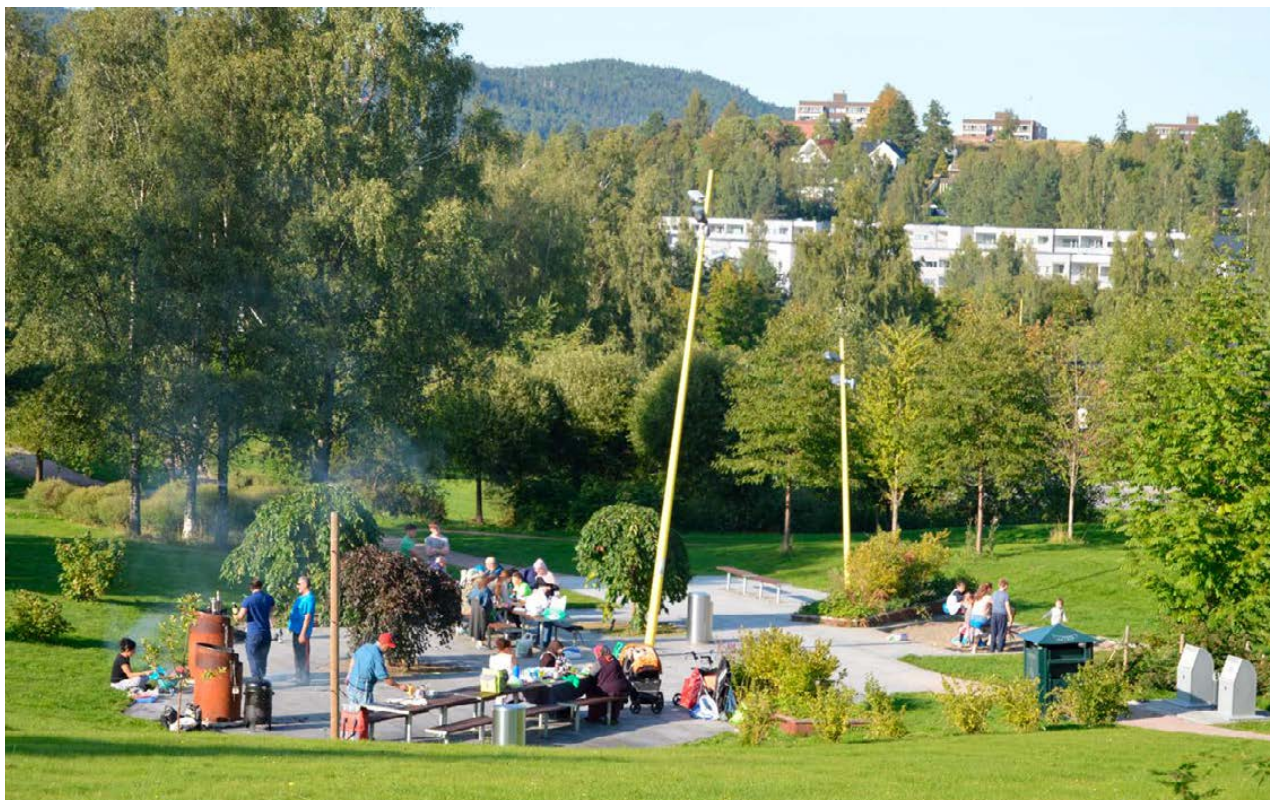
Helt bolignære grøntområder stimulerer til uteaktivitet for barn og ungdom

Barn ser ut til å leke mer ute på Furuset enn i Godliaskogen. Sletta, øvrige parker og lekeplasser nær boligene legger til rette for det. Mange foreldre setter pris på at lekeområdene for barna er svært bolignære og bilfrie. Det gjør uteområdene

I Oslo, noen ganger vet jeg ikke hva jeg skal gjøre med barn her. Bare grilling, park, bare huske og piknik. Jeg savner barnesteder her i Norge. Det er kino, og skogen. Men jeg har aldri vært i skogen. Datteren min pleier å gå i skogen med barnehagen, men jeg har aldri gjort det. (. . .) Hver ferie vi tenker at vi skal reise for barna. For eksempel Legoland, Danmark. For eksempel Disneyland. Her i Norge jeg savner de plassene.

*Furuset, utenfor blokka med barna.
Kvinne 30-40 år, Norge/Pakistan.*

Grillområdet midt i Verdensparken er populært. Her kan voksne lage mat og være sammen, mens barna leker.

lett tilgjengelige, både for familiesamvær, barn i grupper eller at eldre søsken tar med yngre søsken ut. Barn og ungdom møtes gjerne på Sletta for å spille fotball, i Verdensparken for å bruke installasjonene der eller på en av de bolignære lekeplasesene som det finnes mange av på Furuset. De bruker også skolens uteområder. Mange barn forteller at de liker å ake og gå på skøyter vinterstid, men sier også at de synes det er mindre å gjøre ute om vinteren. På denne tiden av året er de derfor ekstra glade for å ha aktivitetshuset å gå til. Svært få barn sier de går på langrenns-ski, mens flere bruker slalåmbakken på Lindeberg .

Mariholtet: «Er det langt igjen nå da?»

Et inntrykk fra denne studien om ulike typer bynatur, er at både nærmiljøskogen og de bolignære grøntområdene innbyr til mange flere aktiviteter og utforskningsmuligheter for barn enn skogsturen på grusveien til Mariholtet i Østmarka. Kanskje er det barna på sykkel som har det morsomst – en tørr grusvei kan fort bli varm, tørr og kjedelig for korte barneføtter.

Etter barnehagen vi skal gå tilbake til der vi bor. Men det går ikke! Så sier de: Vi skal ut og leke! Så jeg bare... Jeg kommer tilbake fra kontoret og... De sier til meg: Vi skal gå ut, vi skal gå ut!

*Furuset, ved Karstien.
Mann ca. 30-35 år, Norge/Pakistan*

Hva synes du om Verdensparken, da?

Den er veldig bra, og et veldig bra tilbud hvis man skal grille. Vi kan gå og grille der, og barna kan leke.

*Furuset, ved Karstien.
Kvinne, 50-60 år, Norge/utlandet*

Har dere vært i skogen? Eller liker dere å gå i skogen, være i skogen?

Informant 1: Vi har vært i skogen flere ganger, men vi drar dit ikke så ofte.

Nei. Ikke frivillig?

Informant 1: Nei.

Med skolen?

Informant 1: Ja.

Det samme med deg?

Informant 2: Mm. Men jeg er ikke så glad i det, jeg.

Er du mer glad i park?

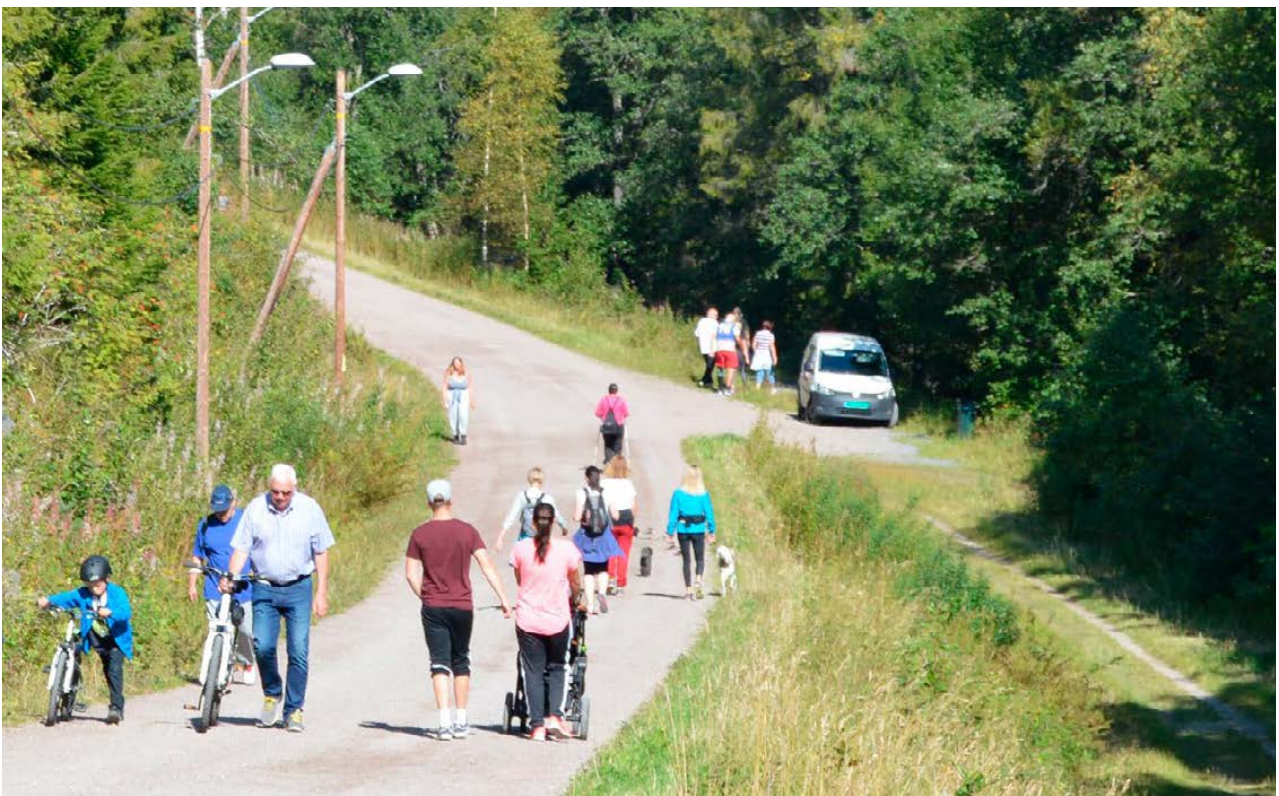
Ja.

Kan du si litt om hvorfor?

Nei, jeg synes bare det er mye bedre sånn... Sånn som Verdensparken, fordi det er veldig åpent og du kan sitte her og slappe litt mer av og sånt, enn å gå rundt i skogen. Så jeg liker det bedre her...

*Furuset, Verdensparken.
To jenter ca. 15-16 år, Norge/utlandet*

Langs veien til Mariholtet.

9 Eldres nærnatur

Når man blir eldre er man ofte ikke like mobil som før. Nærliggende naturområder har derfor stor betydning for denne befolkningsgruppen.

Og siden, når vi er blitt voksne... Eldre, så har vi, noen venninner, 5-6 stykker, hatt en tur i Godliaskogen på kanskje en søndag formiddag med ferske boller eller vafler. Og så, noe vi ikke har lov å si, et lite glass vin!

Åh, så koselig!

Som vi sitter her i skogen og koser oss med! (...) Det er ettersom været er da, når vi finner ut at nå drar vi til Godliaskogen med tepper og greier, og duk, og har det veldig koselig.

Da skulle jeg gjerne vært flue på veggen. Har dere et fast sted da, eller?

Nei, vi bare finner et sted hvor det er noenlunde flatt. Eller litt å sitte på, for det er... Vi begynner å bli... Nærmer oss 90 mange av oss vet du, og da er det godt å ha noe så du kommer lettere opp!

*Godliaskogen.
Kvinne ca. 80 år, Norge*

Bolignær natur – viktig for Eldres helse

Flere av de eldre vi intervjuet var opptatt av egen helse og la vekt på at det å bruke bolignære grøntområder kan ha god helseeffekt, både fysisk og mentalt. I tillegg til å vektlegge den fysiske gevinsten av å holde seg i bevegelse, sa mange eldre at de verdsetter naturopplevelsene disse områdene byr på. Flere fortalte også at de får mulighet til å møte andre mennesker når de er ute og går i de bolignære grøntområdene. Med en økende andel eldre i befolkningen, vil tilgang til nærnatur derfor være viktig for befolkningens folkehelse.

Nærnatur som erstatning for tidligere markaturer

Nærnaturen, både Godliaskogen på Oppsal og bolignære grøntområder på Furuset, verdsettes høyt av mange eldre som ikke lenger har helse til å ta seg ut i marka. Eldre som i løpet av livet har satt stor pris på å være ute i skog og mark, kan oppleve at alderdommen etter hvert setter begrensninger på hvor lange turer de kan gå. Nærmiljøskoger som Godliaskogen blir da svært viktige, fordi de tilbyr en skogsopplevelse samtidig som de er tilpasset de Eldres fysiske muligheter og hindringer.

Men du bruker ikke Østmarka eller noe sånn så mye nå?

Nei, ikke nå mer. Jeg har jo ikke bilen lenger og med en dårlig ankel og... Man har nok å skylde på. Man blir jo sånn når man blir eldre, vet du. Jeg orker ikke.

Nei, men så bor du liksom midt i?

Ja det er knall, det er kjempeåltreit, det er jo veldig åltreit.

*Furuset, Verdensparken.
Mann ca. 70 år, Norge.*

Det er kun en krakk borti skogen her. Det burte ha vært flere. Men det hender at jeg og venninnen min tar med oss mat og kaffe, og så finner vi en sten som vi kan sitte på. Har med oss underlag, og så koser vi oss. (...) Ja den gangen vi var yngre og spreke, da blei det marka, men siden det er om å gjøre å ut og gå litt, så blir det denne Godliaskogen nå.

Mmm. Føler du deg trygg her?

Ja, jeg er aldri redd for å gå! Nå går jeg jo ikke når det er mørkt og sånn, det gjør jeg jo ikke...

Det har du aldri gjort?

Jo, tidligere gjorde jeg jo det, om det var litt mørkt. Men jeg går jo på dagtid nå. Men jeg føler meg aldri utrygg.

*Godliaskogen.
Kvinne 65-70 år, Norge*

Men når du nå er «voksen», hva er det som er fint ved den skogen nå, sånn som du har det nå?

At den er der, at vi har et sted, vi slipper å gå så langt. For det er noe med rullatorer og krykker og litt av hvert, vet du.

Går det an å komme seg greit fram i den skogen med rullator og krykker?

Enkelte steder, men det er ikke så enkelt. Det er lettere med bare krykker. Ja.

For det er disse røttene og...

Ja. Det er jo stier, så det er jo ikke så enkelt, det er ikke det.

Kunne du tenkt deg en grusvei gjennom?

Både og.

*Godliaskogen.
Kvinne ca. 80 år, Norge*

Rast langs veien til Mariholtet.

Viktige tilretteleggingstiltak for eldre

Blant de eldre vi intervjuet, og andre informanter som hadde eldre mennesker i tankene, sa mange at de savner flere frittstående benker. Det gjaldt både i Godliaskogen og på Furuset, for eksempel i Verdensparken. Flere benker hadde gitt de eldre muligheten til å sette seg ned og hvile beina, følge med på omgivelsene i ro og fred, slå av en prat med kjente eller komme i snakk med andre brukere av området. Flere etterlyste også bedre brøyting og grusing av gangveier vinterstid, og fortalte om redselen for å falle på glatta. Noen etterlyste mer belysning i enkelte områder. Andre fortalte at de som pensjonister kan velge å gå ute når det er lyst, og derfor sjelden er ute og går etter at det har blitt mørkt. Flere søppelkasser til hundeeiernes poser ble også etterlyst av mange eldre, som et tiltak for å holde områdene rene og pene.

Sometimes, I am sitting here and taking some fresh air, here. In the morning, early in the morning, 5 o'clock. I am getting. . . I am not sleeping, I have some problems. So I am coming here sometimes and sitting and taking some fresh. . . Air.

*Furuset, Verdensparken.
Mann ca. 60 år, Norge/Pakistan*

7-8 om morgningen når alle skal gå til T-banestasjonen, så er det veldig mye vind som kommer liksom derfra og treffer deg rett på fjeset. Og når det er minus femten grader, så er det ganske kaldt.

Furuset, Verdensparken.
Mann 18-20 år, Norge/utlandet

Her var det. . . Da vi flyttet inn [i 1978] så stod det sånne som er på fjelloverganger, vet du? Sånne levegger mot snø. De stod her hele vinteren!

Furuset, Verdensparken.
Kvinne ca. 70-75 år, Norge

Men er du noe ute om vinteren, da?

Jada! Jeg går ut med barna og barnebarna.

Ja, er det noe du liker med vinteren, eller?

Tjaa. . . Det er litt glatt, det er litt vanskelig. Så jeg bruker sånne sko.

Ja, med brodder?

Ja. . . Vinteren er deilig, hvis man har på ordentlige klær. Har på ull og. . .

Ja, så du liker å være ute selv om det er vinter?

Ja, ja. Jeg er med barnebarna ute.

Furuset, ved Sletta.
Kvinne, ca. 65 år, Norge/utlandet

Informant 1: Vi går her om kvelden, men da er det jo lykt som gjelder, liksom.

Informant 2: Vi hundefolk er ute til alle døgnets tider. Og i all slags vær!

Godliaskogen.
To kvinner ca. 45 år, naboer på tur med hver sin hund, Norge

Om vinteren når det er helt stille, da må jeg gå denne veien til jobb. Det er helt mørkt om morgenen når jeg har tidligvakt. Men ja, jeg føler meg trygg.

Furuset, Verdensparken.
Kvinne 30-35 år, Norge/Marokko

Og du går her sommer og vinter ?

Ja! Og her går det. . . selv om ingen måker, så er det alltid opptøret sti, fordi det er så mye hundeeiere som går her hele tiden.

Godliaskogen.
Kvinne 50-60 år, Norge

10 Vinter i byen

Ikke overraskende viser denne studien at årstidsvariasjoner i stor grad virker inn på folks bruk av ulike typer bynatur. Hundeeiere er ute og går året rundt, men flertallet av de vi intervjuet, både i Godliaskogen, i de bolignære områdene på Furuset og i marka, sier at de er mer ute sommerstid enn om vinteren. Vinter og mørketid legger definitivt begrensinger på aktiviteten utendørs for de fleste av oss, uansett hvilken landbakgrunn vi måtte ha. Så hvordan arter egentlig livet i nærnaturen seg vinterstid?

Mye vær ute – desto viktigere med møteplasser innendørs

Vinteren og mørketida er lang i Norge. Om man er aldri så glad i snø og kuldegrader, så krever forholdene vinterstid at man holder seg i aktivitet for å unngå å fryse. Flere av beboerne på Furuset understreket at det nesten alltid blåser på Furuset vinterstid. To eldre informanter som har bodd det meste av livet sitt her fortalte om levegger som tidligere ble satt opp i området om vinteren, for å beskytte mot vind og snødrev. De fortalte også at personer med hjerteproblemer ble frarådet å flytte til Furuset da drabantbyen ble etablert.

Både barn og voksne vi intervjuet på Furuset pekte på at det er færre muligheter for å være sosiale sammen ute om vinteren enn om sommeren. I tillegg til å legge til rette for flere aktiviteter utendørs, er det derfor også viktig å sikre sosiale møteplasser innendørs på denne tiden av året.

Noen er ute også midtvinters, ikke bare skientusiaster

Noen setter pris på å være ute også om vinteren, og tilpasser seg vær og føre ved å bruke sko med brodder og kle seg godt. Skientusiaster og hundeluftere kommer seg ut uansett, men det gjør også de som ikke har bil. Mange av de vi intervjuet på Furuset fortalte at de går ute hele året, også når det er mørkt, fordi de må på jobb, til T-banen eller på butikken. Kanskje er det en myte at nordmenn er ute hele året, mens innvandrere sitter inne?

Alle ønsker seg framkommelighet om vinteren

De som bruker Godliaskogen til å lufte hunden eller som transportetappe, benytter seg i stor grad av skogen også om vinteren. Dette gjør at stiene er opptøret og framkommelige, til tross for at de ikke måkes. Mange vi intervjuet understreket likevel utfordringen med å ta seg fram i skogen når det er som glattest. På Furuset måkes noen av gangveiene, men bedre strøing, mer måking, mer belysning og flere gelendere til å holde seg i ble nevnt av mange for å øke framkommeligheten. Både på Furuset og i Godliaskogen ga folk uttrykk for at de ville gått mer ute om vinteren om slike tiltak hadde vært gjort.

Gangvei ved Sletta, Furuset.

Barna er ute uansett

Det å være ute med barna var noe mange voksne framhevet som en viktig årsak til at de kommer seg ut også vinterstid, for aking og lek i snøen. Dette gjaldt særlig på Furuset. Her fortalte også barna selv at de setter pris på skøytebanen og akemulighetene i området. Flere barn fortalte at de står på «nedoverski» på Lindeberg, men bare noen få sa at de liker å gå på langrenns-ski. Samtidig ga barna, på samme måte som de voksne, uttrykk for at det er mindre å finne på ute om vinteren. Møtesteder inne ble derfor framhevet som viktig av de unge.

Ja. Men barna dine, de er sikkert ute litt?

Jojo, de er voksne nå, men de er ute. Og trener og... Ja-ja-ja. Det er bare mor som ikke er så veldig... Ikke sant? Men da barna var små, var jeg med dem. Vi akte sammen og var hele tiden med barna. Nå er barna voksne – og jeg er ikke så veldig mye ute.

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne ca. 50 år, Norge/utlandet*

Vi må bare kle på oss, vi må gjøre det som barna vil. Men de er jo født her, vi er jo ikke født her, men de er født her. Så for dem er det jo ingen ting å være ute om vinteren!

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 40 år, Norge/utlandet*

Hva vil dere si om Furuset om vinteren?

Informant 1: Det er fint!

Informant 2: Det er litt kaldt!

Informant 1: Det er ikke så mye å gjøre her om vinteren.

Informant 2: Det er bare å være hjemme og..

Mm. Så dere er ikke så mye ute om vinteren som om sommeren?

Informant 1: Nei, egentlig ikke.

Informant 2: Det er aktivitetsklubber som er åpent ved femtiden, sekstiden. Vi pleier bare å være der.

*Furuset, ved Sletta.
To gutter, ca. 13-14 år*

Tur... faktisk, vi tar turen ned til Ikea der hvor det er litt trygt. Det blir mørkt vet du, og damene... Noen sliter med helsa si, de klarer ikke å gå når det er glatt og... noen ganger så tar vi runde rundt den fotballbanen der. 10 runder bare, for liksom... om vinteren når det er snø. Ja, ja!

For å få beveget dere?

Ja.

Synes du det er strødd godt nok?

Nei absolutt ikke. Ikke her, i hvert fall. Nei, det synes jeg ikke.

Så du tror det hadde hjulpet på...

Det hadde vært... Derfor vi tar veien til Ikea, for der er det varmekabel, tror jeg, det er ikke noe is i det hele tatt herifra til Ikea og tilbake. Det er tryggere, selv om det er mørkt og sånn. Men vi synes ikke det er trygt, og særlig når det er glatt.

Du snakker om det er trygt i forhold til is og sånn, er du trygg ellers når du går?

Ja. Her på Furuset så er jeg trygg, ja.

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 30 år med barnevogn, Norge/Pakistan*

Ski eller sko vinterstid?

Ikke overraskende var det flere på Godlia enn på Furuset som fortalte at de liker å gå på ski om vinteren. På Furuset brukes gangveiene aktivt om vinteren, og noen av de vi intervjuet her fortalte at de går mange runder rundt Sletta for å holde seg i aktivitet, også vinterstid. Gangveien til IKEA ble beskrevet som en god turvei, fordi den holdes åpen hele året.

Flere informanter på Furuset så et potensial i å kjøre opp lokale skiløyper om vinteren. Det var både for barnas del, og fordi mange voksne med bakgrunn fra andre land vil begynne i det små for å lære seg å gå på ski.

Arrangementer for innvandrere

På Furuset arrangeres «Kom deg ut-dagen» i Verdensparken om vinteren. Dette tilbudet, arrangert i samarbeid mellom DNT og lokale lag og foreninger, beskrives som svært populært. Da legges det til rette for skiaktiviteter og aking, med utlån av både skiturstyr og akebrett. Flere arrangementer som dette ble etterspurt av våre informanter, og populariteten viser at nettopp friluftslivsarrangementer i folks nærmiljø er viktig for å rekruttere til vinteraktiviteter.

Utrygghet vinterstid

Overraskende få av de vi intervjuet sa at de kjenner seg utrygge når de er ute og går. Likevel, noen som fortalte at de føler seg trygge supplerte med at de føler det unaturlig å gå utendørs når det er mørkt, i hvert fall der det ikke er belysning. Andre fortalte at de går ut når de ønsker, uansett om det er mørkt eller ikke. På Furuset sa mange at de hadde måttet venne seg til å gå i mørket for å komme til ulike gjøremål og offentlig transport. I Godliaskogen er det annerledes, der kan man godt gå utenom skogen når det er mørkt. På Furuset brukte flere av beboerne betegnelsen «utrygt» om det å gå på glatt føre og risikere å falle på isen. Flere kvier seg for å gå ut når det er glatt, fordi de frykter at de kan falle og slå seg hvis veier og gangstier ikke er strødd.

Noen informanter ga uttrykk for at mer og bedre belysning ville gjort det mer attraktivt å gå ute på kveldstid og når dagene er korte vinterstid. Flere av brukerne i Godliaskogen ønsket seg lenger lysløype, både for å unngå å falle på grunn av røtter og is, og for trygghetsfølelsen det gir å se hvem som ellers går langs stien i skogen. Andre ønsket å beholde det urørte skogspreget uten slike tiltak.

Er du ute noen ganger når det er mørkt?

Jada, jeg er ikke noe redd for det. Jeg følger gjerne venninnene mine hjem også hvis de er mørkeredde. Nei, jeg er vant til å gå ute om det er mørkt eller lyst, det er det samme det!

Sommer og vinter?

Ja! Ja er det for glatt så er det jo ikke lett for oss gamle, men ellers så må jeg si jeg synes det... jeg føler meg trygg her.

*Furuset, ved Verdensparken.
Eldre kvinne på vei til eldresenteret, Norge*

Ved Verdensparken, Furuset.

Man bruker parkene og steller dem i stand om sommeren, og så gjør man ingen ting om vinteren, da. Så det er jo liksom områder som ikke er godt nok utnyttet. Så hvis det hadde vært skiløyper eller... Hvis bymiljøetaten, eller noen andre, hadde lagt til rette for at man kunne drive med aktiviteter ute om vinteren, så tror jeg det hadde vært veldig bra for lokalmiljøet.

(...) Vi har jo en årlig kom-deg-ut-dag, i samarbeid med den norske turistforening. Og det pleier å være i Verdensparken. Som vi har hatt de fem siste årene. Og da er det jo stappfullt! Det er ikke noe plass! Og du har barn og foreldre og besteforeldre, og folk fra hele Furuset er i Verdensparken og står på ski og aker. Så det er ikke det at folk ikke har lyst, det er bare at det er den ene dagen i året hvor man tilrettelegger. Og så kommer alle ut. Hadde man liksom hatt det som en oppstart, og så etter det hatt sånn at – ok, nå fremover så er dette skiløypene. Det er mange foreldre som har lyst til å lære barna sine å stå på ski og sånne ting, men så, når man kommer hjem fra jobb så er det kanskje ikke anledning for alle å dra et annet sted, så derfor bare dropper man det.

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne ca. 25, Norge/Utlandet*

11 Å være sosial utendørs – på ulike måter

Informant 1: Vi pleier å gå på tur.

Informant 2: Vi går hver dag, nesten. Nå er det ikke så... Det er ramadan, vet du. Vi slutta akkurat, og nå går vi en times tur, i skogen i Østmarka.

Så dere to går sammen, eller?

Informant 1: Vi to går sammen!

Dere går i Østmarka hver dag?

Informant 2: Ja, nesten.

Akkurat. Hvorfor det?

Informant 1: Nei, det er jo sånn... Han har høyt blodtrykk og diabetes, så han må gå. Og jeg har hjerte... Så vi må bare... Ren luft og trim og ja, ikke sant, holde seg i aktivitet!

*Furuset, ved Sletta.
To eldre menn, Norge/Pakistan*

Jeg tror de utenlandske er mye flinkere til å bruke parken enn det vi er. For det ser jeg, de har med seg mat og sitter ute når det er fint vær, altså.

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne 50-60 år, Norge*

Her møter vi andre mennesker også. Mange av de som er fra Tyrkia, og noen ganger fra forskjellige land, ja det er en møteplass også. Kanskje hvis jeg griller, du griller, kanskje du trenger noen ting, eller vi kan sitte og prate. Så det er veldig koselig at man kan bli kjent med andre mennesker også.

Så fint. Så det er et sånt sosialt område?

Ja det er det! Fordi det er lettere når du sitter og snakker og spiser. Men hvis du går på veien så sier du bare hei, hei – ferdig med den saken. Men når vi sitter og snakker og... Det er litt annerledes. Man blir bedre kjent, det blir sosialt og sånne ting.

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne ca. 40 år, Norge/Tyrkia*

Menneskers sosiale behov er ulike og situasjonsbetinget. Derfor er det viktig å ha tilgang til ulike måter å være sosial på utendørs, enten det gjelder muligheten for å være sammen med mange eller få, eller rett og slett å være alene. Ulike typer bynatur kan ha viktige sosiale funksjoner og danne ramme for en form for fellesskap, også uten at mennesker er i direkte kontakt eller samhandler med hverandre.

Ulike sosiale behov utendørs

Observasjonene fra Godliaskogen ga oss inntrykk av at mange går alene i denne skogen, sannsynligvis fordi mange velger å gå her på vei til ulike gjøremål. Samtidig fortalte både barn, voksne og eldre vi intervjuet at de også velger å oppholde seg i denne skogen i sammenhenger der sosialt samvær er viktig, som i forbindelse med lek eller på tur med en venn eller partner. Mange går her sammen med hunden sin, og flere hundeeiere vi intervjuet framhevet den positive kontakten som ofte oppstår med andre hundeeiere eller hundinteresserte i forbindelse med luftingen.

På Furuset observerte vi at beboerne var ute i ulike sosiale sammenhenger. Mange gikk alene, men vi så også mange som var ute sammen i små eller større grupper. Slik var det også på veien til Mariholtet. Svært få av beboerne vi snakket med på Furuset ga uttrykk for at de føler seg utrygge utendørs på grunn av sosiale faktorer, men flere sa de kan føle seg utrygge om vinteren på grunn av glatt føre. At flertallet av både kvinner og menn vi intervjuet la vekt på at de føler seg sosialt trygge utendørs på Furuset, står i kontrast til hvordan området gjerne framstilles i media.

Noen informanter fortalte oss at de oftest går alene utendørs, mens andre fortalte at de unngår det. Her kan ulike forhold, som blant annet personlighet, kulturell og eventuell religiøs bakgrunn, virke inn. De fleste vi intervjuet ga uttrykk for at det å være utendørs alene eller ikke varierer med formålet med å være ute, livssituasjon, livsfase og andre faktorer.

Ulike sosiale behov – ulike behov for tilrettelegging utendørs

Mens noen tilretteleggingstiltak utendørs innbyr til å kunne være alene, slik som frittstående benker, legger andre tiltak til rette for at større grupper er sammen, slik som noen av grillområdene i Verdensparken og flere av aktivitetsområdene på Sletta. Andre områder ser ut til å være laget for mindre grupper og familier, slik som grillplassene øverst i Verdensparken. Selv om alle de tre studieområdene innbyr til både å være alene og å være sammen utendørs, ser vi et tydelig potensial i å sette ut flere frittstående benker i alle områdene.

Verdensparken, Furuset.

Å være alene utendørs kan likevel bety å treffe folk

Ensomhet er en av vår tids store folkesykdommer. For noen er det å være sammen ute en sterk motivasjon og kilde til trivsel og økt livskvalitet, for andre er mangelen på noen å være sammen med et hinder for å komme seg ut. Å legge til rette for at det kjennes naturlig å være alene utendørs, kan være viktig for å motivere folk til å ta turen ut hjemmefra. Mange setter pris på å observere folkelivet utendørs, selv om de ikke tar aktivt del i det selv. Tiltak som legger til rette for dette kan være frittstående benker som settes ut både der det ferdes folk og der det går an å trekke seg litt tilbake. Det kan gjøre at alle de som er ute og går alene får mulighet til også å være på et sted, ikke bare gå igjennom.

Å spise sammen utendørs – av og til

En vanlig oppfatning er at innvandrere oftere enn majoritetsbefolkningen samles ute for å lage mat og være sammen. Mange av de vi intervjuet på Furuset la vekt på dette, og vi oppfattet også at det mest populære området i Verdensparken var det området hvor man faktisk møtes for å lage mat og være sammen. Ellers observerte vi få som grillet ute, selv når det var sommer og solskinn. Desto flere på Furuset var aktive utendørs gjennom å gå på tur, gå til gjøremål eller benytte seg av ulike installasjoner og aktivitetsområder på Sletta eller andre steder.

Om du så går alene her, så er du liksom ute blant folk, og kan likevel være alene, hvis du skjønner hva jeg mener?

*Furuset, Verdensparken.
Mann ca. 50 år, Norge*

... Det er også trivelig for enslige og sånn, sånne som meg. Enkelte ganger så kan det bli litt kjedelig, så går man hit, så er det masse liv.

*Furuset, Verdensparken.
Eldre kvinne, Norge*

12 Verdensparken og Sletta – ulikt design, ulik bruk

Sletta og Verdensparken på Furuset er begge aktivitetsparker og ligger svært nært hverandre. Sletta er brukt i flere tiår og framstår som litt slitt, mens Verdensparken er ny og flott. Under feltarbeidet vårt på Furuset opplevde vi en mye større aktivitet på Sletta enn i Verdensparken. Hvorfor denne forskjellen?

Verdensparken, Furuset.

Verdensparken

Verdensparken er 52 dekar og ble ferdigstilt i 2016. Parken framstår som innholdsrik, velholdt og flott. Den består av lekeområder, parkouranlegg (hinderløype) med treningsapparater, klatrevegg, bærbusker og urtehager, ulike møteplasser m.m. og har en særegen belysning. Verdensparken er en del av Husbankens områdeløft, som har som mål å bedre bomiljøet i områder med levekårsutfordringer. Prosjektet Verdensparken inngår også som et ledd i Groruddalssatsingen. Under planleggingen av parken gjennomførte kommunen prosesser med beboerne på Furuset, der særlig kvinnenes og ungdommenes behov og ønsker ble undersøkt. Ett av de mest framtrepende ønskene fra befolkningen på Furuset var gode møteplasser utendørs (www.wikipedia.org).

Sletta, Furuset.

Sletta

Sletta har vært der siden tidenes morgen. Den var tidligere dominert av en stor ballslette, omgitt av et belte av bjørk og furu i ytterkantene. Furuset Idrettsforening, som ble stiftet i 1914, hadde Sletta som hovedanlegg fram til Furuset stadion ble bygget. Furuset Aktivitetspark ble åpnet i 2008, etter anleggelse av idrettslekeplass, sandvolleyballbane, fotballbane med kunstgress, klatrenett mm. På vinteren er det kunstisbane her, i tilknytning til flerbrukshallen Furuset Forum. Aktivitetsparken er 25,4 dekar, ble finansiert gjennom Groruddalssatsingen og er anlagt av Oslo kommune (www.wikipedia.org). Folk på Furuset sier fortsatt «Sletta» og ikke Furuset Aktivitetspark. Sletta ble ofte nevnt i forbindelse med spørsmål om hva beboerne gjør utendørs på Furuset, noe som underbygger inntrykket vårt av et høyt aktivitetsnivå her. En del informanter beskrev Sletta som litt slitt.

Hva betyr det for deg å kunne gå her og ha dette området?

Jeg synes det er fint jeg, altså. Jeg reagerte kanskje litt på omkostningene ved det, for jeg... Jeg skal ikke... Vil ikke være sikker på det, men det var nå et titalls millioner i hvert fall. Det reagerte jeg på. Og jeg synes også det at det blir brukt alt for lite av dem den er beregnet på.

Javel? Og hvem er det?

Den er jo egentlig beregnet for de som har en annen etnisk opprinnelse enn norske da, det var jo derfor den egentlig er bygget, at det skal... Jeg har sett... Jeg ser jo for eksempel at det er noen som forsøker å lære seg å sykle, og om våren eller på vinteren... Ja, på vinteren så er det jo skirenn her, og jeg ser jo ofte det at de griller her også, da. Ja, jeg gjør det. Men jeg synes ikke det at den blir brukt så mye som den kunne blitt brukt. Nei, det gjør jeg ikke, nei.

*Furuset, Verdensparken.
Eldre mann, Norge*

Førsteintrykket mitt da jeg kom hit var at det var fantastisk. Det har blitt veldig fint, helt annet enn det vi hørte om Furuset faktisk. Og denne Verdensparken, den er godt brukt og holdt ved like. Så nei, jeg synes det er veldig bra!

Men nå er det jo kjempefint vær og sommer og sol. Hvordan er det på høsten og vinteren?

Akkurat det fascinerer meg litt, det at parken blir brukt om vinteren også... Jeg bare farer litt rundt. Men jeg ser mye folk. Om høsten så er det jo folk, og om vinteren så akes det og det er skirenn og... Og for meg så er det... Det er et friområde rett og slett, uansett årstid.

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne 50-60 år, Norge*

Jeg er veldig sjelden der [Verdensparken], altså. Av og til når det er fint vær så går vi ut og tar en tur, men... Jeg synes det har vært lite folk når vi er der.

For en time siden så var jeg først på Sletta. Der var det ganske mye folk. Det var hoppeslott og mye aktivitet. Og så gikk vi til Verdensparken, så var det helt stille. Er det typisk?

Jeg tror det er typisk, ja.

Hva tror du det kommer av?

Jeg tror den... Altså den Verdensparken, den er ikke så... Hvordan skal jeg forklare det... Det er ikke flatt. Det er det første. Så det er sånn...

Kupert?

Ja. Så kanskje det har noe med det å gjøre. På Sletta, der er det fotballbane, åpent og... Ikke sant? Og så er det kanskje de blokkene der, det er masse høye blokker, det bor veldig mange der.

*Furuset, ved Sletta.
Mann ca. 40 år, Norge/Tyrkia*

Og nå har det blitt park. Eller vil du kalle det park?

Ja, jeg synes jo nesten det er finere enn park da, for det er jo både litt av hvert her! Jeg synes det er blitt veldig bra, jeg. Jeg hadde ikke drømt om at det skulle bli så fint (...). Jeg synes at det er veldig fint at de har spandert det på oss. Det hever jo hele området her!

Så du bruker den når du skal noe sted

Dette er jo min vanlige vei bort til senteret, da. Så det synes jeg er veldig fint!

Går du om vinteren også, eller?

Jada, jeg går her om vinteren også, men da må jeg som regel gå rundt, for da er det ikke... Blir det ikke måket her.

*Furuset, Verdensparken.
Eldre kvinne, Norge*

Sletta har alltid vært full av liv, helt siden jeg var liten! Men det er jo som regel for at folk møtes for å spille fotball, da.

*Furuset, ved Karistien.
Mann 30-35 år, Norge/Utlandet*

Hva er det som gjør at du synes den [Verdensparken] er vakker?

Ja, når du ser barna, de har nå et sted å samle seg og leke. Det var ikke sånn i gamle dager. Folk sitter og koser seg! De trenger ikke gå til Frognerparken. Og hvis du har god tid, du kan puste litt her og... Ja, jeg klarer ikke helt å beskrive det... Den er veldig... Når jeg kommer, ser på den parken, jeg føler meg sånn... Vet ikke hva jeg skal si... Sånn glede! Det er veldig fint!

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne 40-50 år, Norge/Utlandet*

Ofte så synes jeg det er litt få sitteplasser. Jeg kunne tenkt meg mer sitteplasser, så jeg kan ta med en bok og lese. Som regel så er det fullt. Sånn som her blir det grillet og...

*Furuset, Verdensparken.
Mann ca. 50 år, Norge*

Verdensparken gir området status

Da vi ba beboerne på Furuset beskrive naturen og grøntområdene i nærheten, var det svært mange som spontant trakk fram Verdensparken. Et stort flertall av disse snakket positivt om parken og brukte ord som «flott» og «kjempefin». Vi fikk inntrykk av at det ikke er uvanlig at tilreisende kommer til Verdensparken, blant annet barnehager og SFO-grupper på dagtid og ungdommer på kveldstid. En rekke informanter fortalte at de har hatt med seg besøkende til parken. Et mindretall av informantene uttrykte at Verdensparken hadde kostet for mye med tanke på at såpass få bruker den.

Park kan bety mye selv om man bare går igjennom

I samtaler om Verdensparken fortalte mange beboere oss at de ikke bruker Verdensparken selv. Da vi ba de samme personene utdype sitt kjennskap til parken, kunne mange fortelle at de stadig går gjennom – eller langs – Verdensparken, og kanskje hver eneste dag. For eksempel går mange på gangveien øverst i parken for å komme til senteret. Mange ga oss detaljerte beskrivelser av hvordan de setter pris på å følge med på parken og vegetasjonen gjennom året. Vårt inntrykk er altså at Verdensparken bidrar til bedret livskvalitet for mange, selv om ikke installasjonene nødvendigvis blir tatt i bruk av alle som går gjennom og langs parken.

Hva er forskjellen på Verdensparken og Sletta?

Det er... Verdensparken... Det er ikke så mye trær og sånn på Sletta. Og det er finere der [Verdensparken], det må jeg si. Men Sletta er det beste! Det er der hvor jeg tilbringer tiden.

*Furuset, ved t-banen.
Mann ca. 30 år. Norge/Utlandet*

Nå er det veldig koselig. Det er veldig bra. ... Det er sånn at man kan sitte her, snakke, så man kan sitte med familie, venner, grille. Så det er veldig fint. ... Og hvis man tenker å gå på tur så er det også veldig bra, man kan ta en tur her også! Man trenger ikke gå så langt i skogen og sånn. Det er veldig fint her!

*Furuset, Verdensparken.
Kvinne 40-50 år, Norge/Tyrkia*

Informant 1: Ja vi synes det er blitt helt fantastisk!

Informant 2: Vi går gjennom. Hver dag, fram og tilbake til t-banen på vei til jobb.

Sommer og vinter?

Informant 2: Sommer og vinter!

Hva gir det dere?

Informant 1: Det gir... Det er som jeg sa til deg her om dagen, at det er jo et eventyr bare å kunne starte jobbdagen med en sånn vei hvor det er så... Det er så forskjellig. Det hender jeg tar noen bilder og legger ut på snapchat og sånn, akkurat av det samme stedet da, med forskjellige... Fra de forskjellige årstider, vær, alt mulig sånt.

Informant 2: Det er jo ikke få bilder vi har tatt på den turen her!

Informant 1: Nei, det er ikke det.

Informant 2: Så det gir en stor opplevelse!

*Furuset, Verdensparken.
Par ca. 50 år, Norge*

Ja, for det er litt sånn kunstner/sosionom-aktig kontra praktisk lekeplass [i Verdensparken]. Det er litt sånn... Ja, det er noen som har tenkt veldig lurt, men ikke nødvendigvis sånn som minstemann tenker, på en måte?

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 30 år, Norge*

Vil du beskrive det grønne og naturen her på Furuset?

Ja, det er veldig fint. Det er veldig fint at de laget den parken. Men jeg synes de brukte alt for mye penger på den. Det er ikke det vi ventet på. For eksempel, barna som egentlig skulle være der, det er ikke noen, bare de første to perioder...

Det er ikke så mange her?

Nei. (...) Jeg prater om at for eksempel, vi mangler søppelkasser. For de som har bikkje. Hvis du går her nede fra, du finner bare én søppelkasse der bak. Ikke noe mer.

*Furuset, Verdensparken.
Mann ca. 60-65 år, Norge/Chile*

Verdensparken – områdeløft eller lekegrind for konsulenter?

I media og andre sammenhenger har det kommet fram kritiske stemmer som ytrer at Groruddalssatsingen, med vekt på kostbar områdeutforming og bruk av konsulenter, går på bekostning av investeringer til ungdomsklubber, lærlingeplasser og arbeidsplasser for ungdom (se bl.a. Klassekampen 3. februar 2018). Vi fikk et tydelig inntrykk av at Verdensparken, selv på solskinnsdager, ikke ble like mye brukt som Sletta. Vårt inntrykk av at Verdensparken ble begrenset brukt ble både bekreftet og korrigert av de vi intervjuet. Mens noen synes det har vært bortkastede penger å bygge en så flott park, synes andre at den er en viktig møteplass og et vakkert område å både vise fram og oppleve selv.

Sletta – uformell og åpen for alle?

Selv om Sletta beskrives som nedslitt av flere informanter, fungerer den likevel – eller kanskje derfor – som møteplass for flere beboere enn det Verdensparken gjør. De uformelle fotballbanene og lekeområdene ligger åpent til på Sletta, mens flere av møteplassene i Verdensparken har et noe mer privat preg. Dette gjelder blant annet grillplassene langs gangveien øverst i parken, som ble lite brukt under våre besøk i parken. Grillplassene er flott utformet med steinbenker i granitt og store bålpanner, men har bare plass til et avgrenset antall personer. Områdene nederst i parken med et mer åpent preg blir utvilsomt mer brukt. På tross av at mange er stolte av å ha Verdensparken på Furuset, er den kanskje også litt «for flott» for mange?

Verdensparken, Furuset.

13 Om natur og identitet

Men sånn som Verdensparken like her borte?

Jeg har ikke noe sansen for den. Men den. . . Jeg er vel ikke i målgruppa for den heller. Nei. Jeg føler ikke at det er. . . Men den er fin, jeg har vært der borte og sett og sånn. Men jeg har ikke noe forhold til den altså, nei.

Så du kunne ikke tenke deg å sette deg ned der en søndag?

Nei, egentlig ikke.

Er det fordi du er hvit i huden eller?

Nei altså det er bare. . . Hvis jeg skal sette meg ned noen steder. . . Altså, jeg går jo på tur, enten i Nordmarka eller Østmarka og sånn. Jeg går jo ikke bare bort der og setter meg. Det blir for tassete! Da vil jeg heller gå et sted og sette meg sånn ordentlig ute.

*Furuset, Karistien ved Høybråten.
kvinne ca. 50-60 år, Norge*

Natur og friluftsliv i Norge blir i mange sammenhenger sett på som noe tradisjonsrikt og kanskje også særnorsk. Det knyttes til tradisjonsrike friluftaktiviteter som skigåing og turer i skog og mark, gjerne utenfor allfarvei. De fleste av nordmenns naturopplevelser skjer likevel ikke så langt fra hjemmet, og man trenger heller ikke være innvandrer for å la være å gå på bortoverski. Så hva er egentlig en norsk måte å være ute i naturen på? Allerede her er det lett å forstå at natur og identitet ikke er et enkelt tema. Et viktig utgangspunkt i denne studien er at ulike identiteter knyttet til naturopplevelse ikke kan være faste størrelser, fordi vi ser på identitet og identitetsbygging som en kontinuerlig prosess gjennom menneskers liv.

Sammensatte identiteter

Innbyggere i en by som Oslo har ofte en sammensatt identitet. Det har lenge vært slik at selv om folk er født og oppvokst i byen, kan en også ha en sterk tilknytning til bygdesamfunn foreldrene har opphav i. Gjennom innvandringen de siste tiårene har en del av befolkningen også sin identitet knyttet til andre land og kulturer. I dag diskuteres det i ulike sammenhenger om det å komme til et nytt land kan ha noe felles ved seg på tvers av ulike nasjoner. Det er også slik at noen norskfødte innvandrere føler seg «norske», mens andre føler seg som «utlendinger» på tross av at de er født i Norge. Ikke alle har samme politiske, kulturelle, sosiale, religiøse eller økonomiske ståsted, selv om passet har lik farge. Personer med lik landbakgrunn kan også ha svært ulike erfaringer knyttet til landskap og naturbruk. Et kort intervju på stedet gir uansett ikke grunnlag for systematisk eller grundig kunnskap om ulike sammenhenger, det være seg levde erfaringer fra andre land, religiøse holdninger eller naturopplevelser her i Norge. I stedet for å rette fokus mot innvandreres landbakgrunn har vi valgt studieområder med lavere og høyere andel av innvandrere. Å relatere seg til natur er noe vi alle gjør, men på ulike måter og i ulike situasjoner. Vår studie i Oslo viser at overraskende mange tillegger naturen der de bor svært stor betydning. De færreste forholder seg passivt til natur – selv om de ikke går på markatur i tradisjonell forstand.

Bruk av marka – typisk norsk?

Flere innvandrere påpeker at de som innflyttere til Norge observerte at mange går på tur ute i naturen, at mange snakket om det å dra på tur og at det å legge ut turbilder på Facebook er vanlig. Noen sier de begynte å gå på tur i skogen «for å bli norsk». Andre innvandrere har aldri vært i sammenhengende skogsområder, men uttrykker likevel at de er glad i å være i naturområder. Mange ungdommer med utenlandsk bakgrunn relaterer det å være i marka til turer med skolen.

Færre beboere på Furuset enn ved Godliaskogen bruker Østmarka. Kanskje er grunnen til det at befolkningen i bydel Alna har over 50 % innvandrere, mens tilsvarende tall for Østensjø bydel er 20 %. Ut fra en skjønsmessig vurdering av om informantene har innvandrerbakgrunn eller ikke, gir gruppen med innvandrerbakgrunn markaområdene mindre betydning og den bolignære naturen større betydning.

Elvåga ved Mariholtet i Østmarka.

Jeg tror jeg liker nesten alle områder i Norge. For hvor du går så har du trær og alt er grønt og fint og luftig!

Er det viktig for deg?

Det er veldig viktig for meg! Jeg liker veldig godt fin natur, og jeg synes dere er heldige. Vi er avhengige av naturen som mennesker, så vi må passe på naturen. Det er veldig, veldig viktig at vi passer på naturen. Veldig viktig!

Hva gjør naturen med deg?

Naturen gjør meg frisk. Ja. Naturen gjør meg frisk, derfor liker jeg fin natur!

*Furuset, ved t-banen.
Kvinne ca. 40 år, Norge /utlandet*

Du har kanskje foreldre som ikke har vokst opp i Norge?

Ja.

Men de har likevel tatt deg med på tur?

Ja, ja. Vi pleide å stå på ski og sånn. Nå er de bare blitt for gamle for det, så det blir ikke så mye skigåing på dem.

Når foreldrene dine tok deg og dine søsken med ut på ski, er det fordi de var vant med det fra sitt hjemland eller tror du de... At de bare ble glad i naturen her?

Både og? Naturen her er jo en av de fineste i hele verden. Og så var... Når man bor i Pakistan på den tiden de bodde der som barn så var det ikke noe tv og mobil og sånt, da var de ute og lekte uansett.

Så de var vant til det?

Ja! Så – ut og leke. Naturen her er jo bare pluss pluss.

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 30 år, Norge/Pakistan*

Et hovedinntrykk i studien er altså at innvandrere i større grad verdsetter bolignær natur enn sammenhengende skogsområder i marka. Er det likevel gitt at bedret folkehelse oppnås ved å rekruttere flere utlendinger til å gå i marka på tur? Spiller det egentlig noen rolle hva slags natur man går i, dersom man opplever positive effekter på helse og trivsel? Bidrar det å gå i marka til inkludering? Kanskje er det sånn at skogsturer rett og slett ikke passer for alle. Å gå på tur kan man også gjøre andre steder, slik som denne informanten beskriver:

Men tur. . . Faktisk, vi tar turen ned til Ikea der hvor det er litt trygt. Det blir mørkt, vet du, og damene. . . Noen sliter med helsa si, de klarer ikke å gå når det er glatt og. . . Noen ganger så tar vi runde rundt den fotballbanen der. 10 runder bare for liksom å få beveget oss. . . Om vinteren når det er snø.

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 40 år, Norge/Marokko*

I arbeidet med å tilrettelegge og motivere for økt deltakelse i friluftsliv, viser denne studien fra Oslo viktigheten av å ta utgangspunkt i de ulike behovene et multikulturelt samfunn rommer.

Er det å være norsk ensbetydende med å utøve tradisjonelt friluftsliv?

SSB har kartlagt deltakelse i friluftslivsaktiviteter jevnlig siden 1971. I 2014 var utvalget såpass stort at det ble meningsfullt å skille ut personer født i andre land som egen gruppe. I tabell 2 ser vi at personer født i vestlige land er på linje med resten av befolkningen født i Norge når det gjelder deltakelse i friluftslivsaktiviteter, mens personer født i ikke-vestlige land har en lavere deltakelse. Dette gjelder alle friluftslivsaktiviteter. Mens 42 % av vestlige innvandrere har hatt ski på beina minst en gang siste 12 måneder, har kun 20 % av ikke-vestlige innvandrere gått på ski siste år. Men det er altså ikke slik at alle «nordmenn» går på ski. 54 % av personer født i Norge har hatt ski på beina siste år.

Tallene fra SSB underbygger de kvalitative funnene i vår studie. Befolkningen på Furuset, med høy innvanderandel, oppholder seg mindre i Østmarka enn folk på Godlia, der befolkningen har en lavere innvanderandel. Folk som bor på Furuset uttrykker likevel en stor tilfredshet med å ha natur i nærhet av boligene. På bakgrunn av dette kan det stilles spørsmål ved om det egentlig er en utfordring at ikke-vestlige innvandrere har lav deltakelse i mer tradisjonelle friluftslivsaktiviteter. For noen er dette kanskje et provoserende spørsmål. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter er jo noe som tilhører norske tradisjoner og norsk kultur. Dermed er det lett å ta for gitt at det i et integreringsperspektiv er viktig at innvandrere deltar i disse aktivitetene. I så fall ser man bort fra at tradisjonelt friluftsliv bare er én del av norsk kultur, og at det er en relativt stor andel av den norskfødte befolkningen som i liten grad utøver friluftsliv på den måten som oppfattes som tradisjonell og særnorsk. Denne studien viser at både hverdagsfriluftsliv og søndagstur har stor betydning

For når du sier sjarmen ved den, hva tenker du på da?

At det er en gammel skog som får vokse som den vil.

For hadde det vært en park, så?

Da kan det vel hende at jeg hadde gått der mer.

Men du vil likevel ikke ha en park?

Nei.

*Godliaskogen.
Eldre kvinne, Norge*

Den er tett, det er veldig tettvokst og det synes jeg er litt ålreit!

*Godliaskogen.
Mann ca. 55 år, Norge*

for trivsel og folkehelse. Ulike stimuleringstiltak rettet mot både bolignær natur og sammenhengende naturområder er derfor viktig. Ut fra en politisk målsetting om bedret folkehelse, inkludert redusert andel inaktive, kan kanskje det største potensialet ligge i bedre tilrettelegging for økt fysisk aktivitet i hverdagen, heller enn å håpe på at flere skal gå på søndagstur i Østmarka?

Du må være her om morgenen, sånn 7-8 tiden, så er det så fint! Og i hvert fall hvis det er sol så er det skikkelig. . . (. . .) Det er nesten som å gå tur gjennom skogen, når du skal til jobben eller skolen så går du gjennom her [Verdensparken] og du liksom. . . Ser alt dette på vei til en ny dag. Det er på en måte. . . Det er en positiv guide.

*Furuset, Verdensparken.
Jente 16-17 år, Norge/India*

Jeg er ikke. . . Jeg er en person som er ganske mye inne.

Ja, ok? Gjelder det hele året?

Ja. Hele året. [Latter]. (. . .) Men jeg ser jo at det er fint ute, det gjør jeg jo. (. . .) Det er veldig fint her. Det er jo fint de gangene jeg er ute. Å ha litt nærhet til naturen og litt. . . Sånn i nærområdet. Se litt grønt. Det er veldig hyggelig.

*Furuset, Verdensparken.
Mann, ca. 25 år, Norge*

Tabell. 2. Antall som har deltatt i ulike friluftslivsaktiviteter siste 12 måneder, etter fødelandsgruppe, alder 16-54 år. 2014. Prosent. Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2014, Statistisk Sentralbyrå.

	Født i EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	Født i Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania untatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS	Resten av befolkningen
Spasertur	82	69	86
Fottur i naturomgivelser	82	56	90
Bading utendørs	72	45	81
Skitur	42	20	54
Fisketur	38	23	51
Sykkeltur i naturomgivelser	43	33	47
Tur med motor-/seilbåt	36	21	51
Bær- eller sopptur	33	19	32
Kjørt i alpinanlegg	30	11	35
Tur med kano/kajakk/robåt	20	9	30
På jakt	3	0	10
Tur på skøyter på islagt vann/vassdrag	10	8	11
Ridetur i naturomgivelser	3	3	6
Sykkeltur på sti/terreng	27	19	29
Antall svar	261	235	4049

14 Første gang i marka – hvorfor?

Natur her... For eksempel om søndagene, nesten alle butikkene er stengt. Så...

... hva skal man gjøre?

Ja hva skal man gjøre. Det er...

Man må ut og gå i skogen?

Ja, ja! Jeg tror det er kultur her å oppleve natur. Og vi har, for å føle oss litt mer norsk, så ja, vi må være med.

På veien til Mariholtet.
Par ca. 30 år, Norge/Kina

Men kan dere fortelle meg hvordan dere begynte å gå? For dere sier dere kommer fra byer. Er dere vant med å gå tur i Bulgaria?

Informant 1: Nei, ikke så mye.

Og så kom dere til Norge og så begynner dere å gå på tur – hva skjedde?

Informant 1: Vi så mange som går på tur. Vi så dem hver dag, over alt. De bare går, de sykler...

Så da tenkte dere, vi også?

Informant 2: Ja vi dro dit og sjekket. Hvor går alle?

På Mariholtet.
Par ca. 30 år, Norge/Bulgaria

Ved Mariholtet oppsøkte vi bevisst personer som vi hørte ikke snakket norsk, for å kunne spørre om deres første møte med Østmarka og erfaringer med norske turtradisjoner. De vi intervjuet fortalte ulike historier om hvordan og hvorfor de begynte å gå i marka, men de deler en felles opplevelse av at det er vanlig å gå på tur og være ute i naturen i Norge.

Hvordan var det å komme til Oslo – var det en lang vei ut til skogen?

Informant 1: Ja, vi hadde aldri gått på tur. Aldri!

Ikke før du kom til Norge?

Informant 1: Nei.

Informant 2: For meg også, det tok lang tid før jeg begynte å gå på turer. Jeg har bodd i Norge i nesten 20 år, men kanskje for 5 år siden jeg begynte å gå på tur. Men nå, de to siste årene, jeg har begynt å gå litt mer. Det blir mer og mer at jeg går på tur.

Hva fikk deg til å gå første gangen?

Informant 2: Første gang... Jeg liker å være i bevegelse. Dette er en slags trening for meg.

Men var det derfor, at du ville trene? Kan du huske hva det var, var det noen som tok deg med eller bare fant du på det selv?

Informant 2: Det var tilfeldig. Jeg hørte kollegaer på jobben, nordmenn, jeg jobber alltid med nordmenn, de snakket mye om at de var på tur. Så jeg begynte å bli litt nysgjerrig, og derfor begynte jeg selv å gå små turer, og så ble det mer og mer. Jeg begynte å oppdage nye veier og så på Facebook, noen legger ut spennende innlegg med sine bilder, så ble jeg nysgjerrig.

Klarer du å huske hvorfor du begynte? Tok det også lang tid?

Informant 1: Ikke så mye. Jeg kom til Norge i 2011, og vi begynte å bo på Frogner. Og der var det tur i Vigelandsparken og Frognerparken. Men så flyttet vi til Lindeberg, der har jeg en venninne som har en liten jente, veldig liten, ett år. Hun må gå ut med jenta, med barnet sitt. Jeg ble med, ja. Så viste hun meg flere turer, flere veier fordi hun går med vogn. Så da var jeg begynt. Etterpå har jeg tatt med mannen min ut, og nå går jeg samme veien med han.

På Mariholtet.
To kvinner ca. 35 år, Norge/Ukraina/Russland

Har dere før gått ut i skogen sånn som dere skal gjøre nå, at dere går bort fra stien, veien, og inn i skogen?

Informant 1 (hun): Nei vi går bare på stien. Jeg husker for to år siden, jeg spurte en kollega jeg jobber sammen med om hvor man finner blåbær. Vet du hva han sa til meg? Er du dum, eller? Gå inn i skogen! Og jeg sa, nei jeg går bare på stien, jeg går ikke inn i skogen, jeg.

Hvorfor ikke?

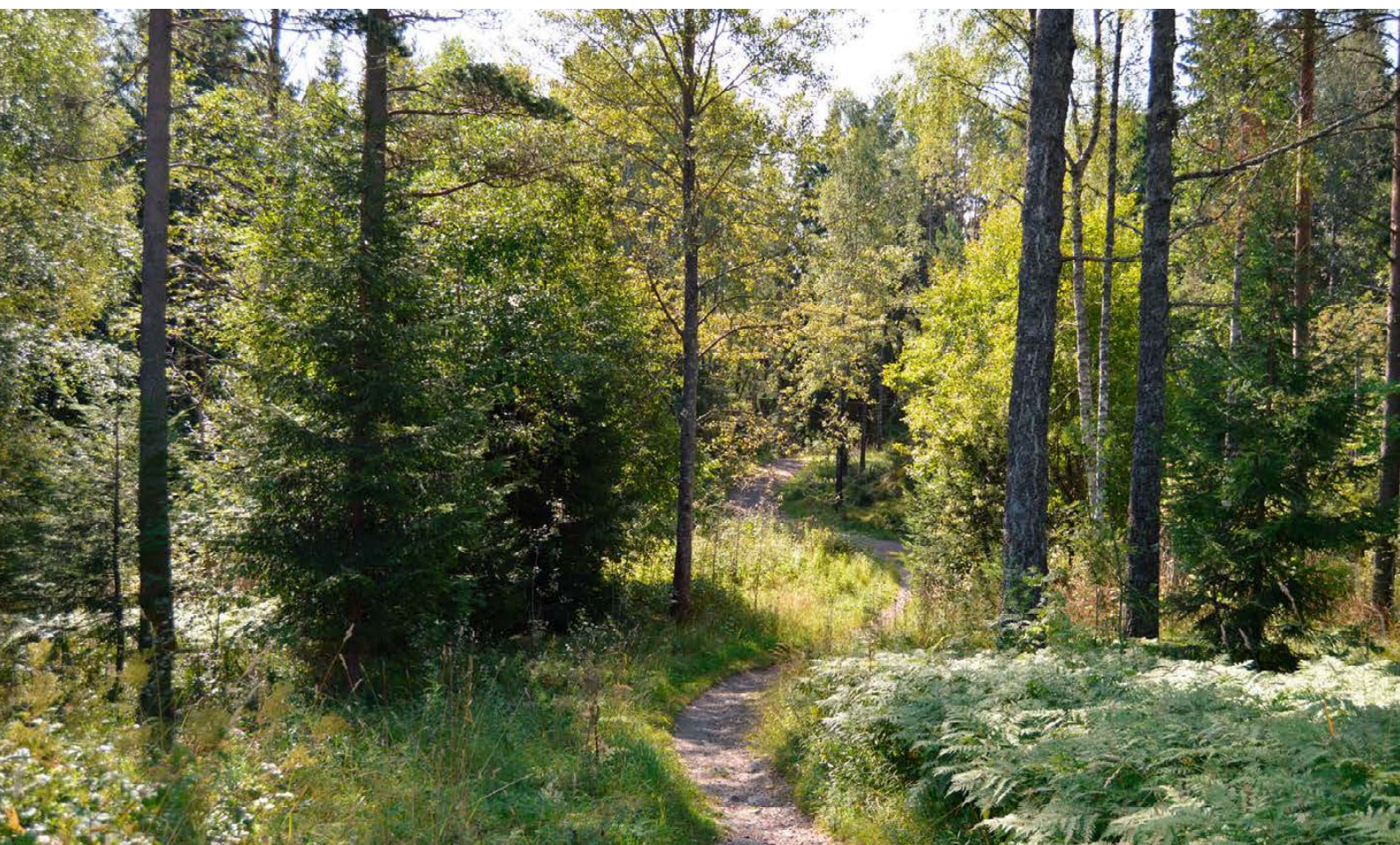
Nei, fordi jeg tror den er skummel. Og jeg vet ikke hva med ham [mannen], men jeg synes at den er skummel.

Informant 2 (han): Jeg har vært inne i skogen!

Informant 1 (hun): Og så med små barn, jeg syntes det var farlig for dem. Jeg vet ikke. Det er den tanken da, den om naturen. Men ikke nå. (...) Man endrer mening eller tanke etter hvert. Nå synes jeg ikke skogen er farlig.

På veien til Mariholtet.
Ektepar ca. 50 år på vei inn i skogen for å se etter sopp, Norge/Vietnam

Østmarka, ved Mariholtet.

Når det gjelder turer så har jeg noen damer som jeg prøver å få med på tur i skogen. . . Av gårde når det er fint der.

Og det er godt som fritid?

Ja!

Hva gir det dere?

Ja, si det! Komme ut i naturen, frisk luft, bruke kroppen. . . Det gir en. . . Jeg kjenner noen som virkelig likte den turen i skogen. For i kulturen vår, der er skogen ville dyr og liksom, det å gå ut i skogen, nei det er helt sånn. . . «Men går det an å gå tur i skogen?» Men når du prøver det, faktisk, da er det bra!

Men det er det å gjøre det første gangen, kanskje?

Ja, det. . . Nei, det gikk greit! Det gikk faktisk greit. De stolte på meg. [Latter]

Men hva var det som fikk deg til å gå ut i skogen første gang da?

Nei, jeg kom jo som ung her, så det var liksom helt naturlig for meg. Pluss jeg jobber i en barnehage, og det. . .

Så da ble du vant med det? Og nå har du tatt med noen andre damer ut?

Det har jeg!

Men ikke på vinteren?

Nei.

Så det er ikke et mål?

Nei, det er ikke det. Nei, ikke i det hele tatt.

*Furuset, ved Sletta.
Kvinne ca. 40 år, Norge/Marokko*

15 Brukernes ønsker om tiltak i bynatur

I intervjuene ble brukerne spurt om det var noe de ønsket seg annerledes i disse områdene, med tanke på å tilrettelegge for bruk. Mange tok også opp ønsker om tilrettelegging spontant. Mange av ønskene om tiltak som presenteres her er enkle og rimelige tiltak som vi håper kan fungere som innspill til forvaltning og frivillighet også andre steder.

Mange brukere liker at Godliaskogen ikke er tynna så mye – mens andre synes den er for tett. Et hovedinntrykk fra intervjuene blant brukerne av denne lille nærmiljøskogen er at den er verdsatt så høyt nettopp fordi den framstår som en skog, og ikke som en park. Samtidig er det kanskje slik, at en del beboere i nærheten kanskje ikke bruker denne skogen nettopp fordi den er så tett, litt ustelt og med mange hunder?

I alle tre studieområdene savnet brukerne flere benker, enten for sin egen del eller med tanke på eldre mennesker.

Ønskete tiltak i Godliaskogen

Godliaskogen representerer en nærmiljøskog. De vanligste ønskene om tilrettelegging blant brukerne av Godliaskogen var flere benker og søppelkasser til hundeposer. Noen brukere ønsket ikke flere tilretteleggingstiltak, men satte svært stor pris på den litt «urørte» karakteren som denne nærmiljøskogen har. Andre ønsket mer belysning, mer grusing av stiene for å unngå røtter og også grusing på holka om vinteren.

Ønsker om ulike tiltak i Godliaskogen

- Rydding av skog for å skape utsiktspunkt
- Beholde det tette skogspreget
- Mer belysning
- Søppelkasser til hundeposer
- Flere benker
- Gruslegging av noen strekninger som blir spesielt sølete når det har regnet og etter snøsmelting
- Bredere stier med grus
- Beholde de tråkkete stiene
- Lage sammenhengende turveier til knutepunkt som T-bane
- Strøing vinterstid
- Rekkverk på de mest utfordrende partiene, til å holde seg i når det er glatt
- Rydde bort trærne som er hogd

Ønskete tiltak på Furuset

Furuset representerer en type bynatur vi kan kalle drabantbynatur. Vinteren på Furuset beskrives av mange som lang, mørk, vindfull og kald. De fleste ønsker seg derfor bedre tilrettelegging vinterstid. Mange etterlyser bedre strøing og måking av gangveier. Flere ønsker seg mer tilrettelegging for vinteraktiviteter som oppkjøring av lokale skiløyper. I tillegg til tiltak utendørs er møteplasser innendørs spesielt viktig om vinteren.

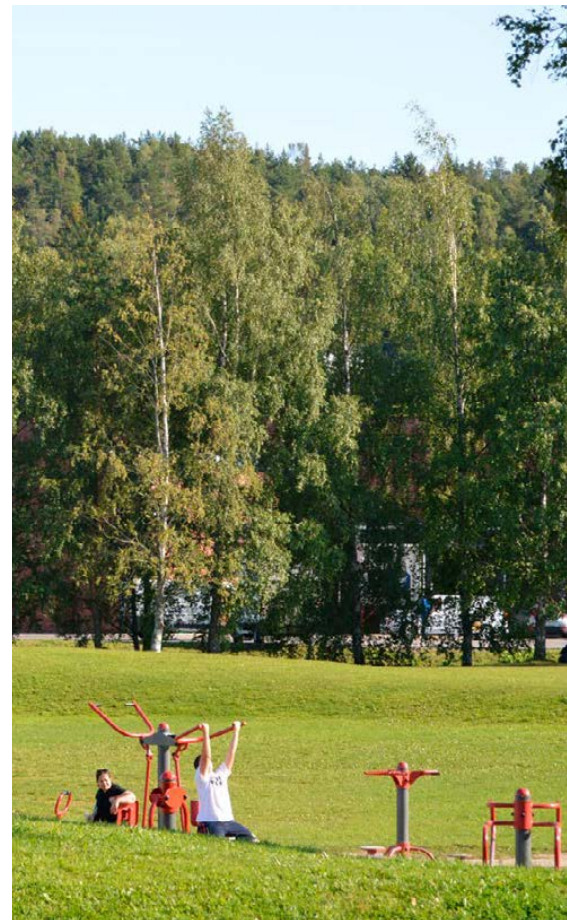
Også på Furuset etterlyser folk flere frittstående benker å sitte på langs gangveiene, for eksempel ved gangveien øverst i Verdensparken.

Flere ønsker seg at den mye brukte Sletta rustes opp, fordi treningsapparatene og ishockeybanen begynner å bli slitt.

Mange ønsker seg flere grillsteder og uformelle møteplasser med trær som gir skygge. Noen ønsker seg flere fotballbaner med gress, og noen barn ønsker seg at det måkes opp fotballbaner på vinteren.

Gangvei ved Sletta, Furuset.

Sletta, Furuset.

Ønsker om tiltak i grøntområdene på Furuset

- Bedre strøing på gangveier om vinteren
- Kontinuerlig brøyting av flere gangveier, særlig de som fungerer som transportåre
- Lokale skiløyper ved blokkene
- Bedre belysning, for eksempel på vei til T-banen og langs den skogsnære veien mot Høybråten
- Flere frittstående benker å sette seg ned på
- Vann i bekken som går gjennom Verdensparken
- Opprustning av Sletta, spesielt treningsapparatene og ishockeybanen
- Flere og større uformelle grillområder
- Flere og større søppelkasser, for eksempel i Verdensparken
- Rekkverk å holde seg i vinterstid i de mest utsatte nedoverbakkene
- Brøyting av fotballbaner om vinteren
- Opprustning av uteområdene ved senteret
- Parsellhager

16 Nasjonal kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder

Regjeringen har satt som mål at alle landets kommuner skal ha kartlagt og verdsatt sine friluftslivsområder innen 2019. Dette gjelder også større bykommuner som Oslo. Kartleggingen og verdsettingen skal gjennomføres i tråd med Miljødirektoratets veileder: Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder, M98-2013 (M98). Hvilke utfordringer kan man støte på ved bruk av M98, når friluftslivsområder i en by som Oslo skal kartlegges og gis verdi?

M98 veilederen opererer med 11 områdetyper for friluftslivsområder, ut fra hvilken funksjon, innhold og størrelse et område har. I Oslo starter vurderingen med alle grøntområder over 1 dekar. Oslo kommune har åpnet opp for at friluftslivsområder som er mindre enn dette kan legges inn i kartlaget i etterkant, dersom de bydelsvise arbeidsgruppene ønsker dette.

M98 opererer med 13 verdsettingskriterier som vektes fra 1 til 5. Som hovedregel skal alle kriteriene brukes for hvert friluftslivsområde, med mindre ett eller flere kriterier er klart irrelevante. 6 av kriteriene er støttkriterier (se **tabell 3** og **4**).

Kartlegging og verdsetting i Oslo kommune foregår i arbeidsgrupper med representanter fra ulike brukergrupper i ulike bydeler. Når arbeidsgruppene har gått gjennom de 13 kriteriene for verdsetting og bestemt tallverdiene (1-5) for hvert

Tabell 3. M98 opererer med 13 verdsettingskriterier som vektes fra 1 til 5.

Verdsettingskriterier	
Hovedkriterier	
Brukerfrekvens	Hvor stor er dagens brukerfrekvens?
Regionale og nasjonale brukere	Brukes området av personer som ikke er lokale?
Opplevelseskvaliteter	Har området spesielle natur- eller kulturhistoriske opplevelseskvaliteter? Har området et spesielt landskap?
Symbolverdi	Har området en spesiell symbolverdi?
Funksjon	Har området en spesiell funksjon (atkomstzone, korridor, parkeringsplass el.)?
Egnethet	Er området spesielt godt egnet for en eller flere enkeltaktiviteter som det ikke finnes like gode alternative områder til?
Tilrettelegging	Er området tilrettelagt for spesielle aktiviteter eller grupper?
Støttkriterier	
Kunnskapsverdier	Er området egnet i undervisningssammenheng eller har området spesielle natur- eller kulturvitenskaplige kvaliteter?
Lydmiljø	Har området et godt lydmiljø?
Inngrep	Er området inngrepsfritt?
Utstrekning	Er området stort nok for å utøve de ønskede aktivitetene?
Tilgjengelighet	Er tilgjengeligheten god, eller kan den bli god?
Potensiell bruk	Har området potensial utover dagens bruk?

enkelt kriterium, gjøres en samlet vurdering som fører til en verdsetting av områdets friluftslivskvaliteter i 4 forskjellige kvalitetsgrupper;

- A. Svært viktig friluftslivsområde
- B. Viktig friluftslivsområde
- C. Registrert friluftslivsområde
- D. Ikke klassifisert friluftslivsområde

Bynatur og områdetyper i M98

Bynatur lar seg ikke alltid lett definere og avgrense. Det kan for eksempel gjelde mindre områder med forskjellige naturtyper, oppstykket av bebyggelse og bilveier, der det grønne og det bebygde ikke alltid er helt atskilt. På denne måten er det ikke alle områder med bynatur som nødvendigvis kommer med på kartet over friluftsområder. Utfartsområder, som sammenhengende markaarealer, kan lettere avgrenses som ulike typer friluftslivsområder i tråd med M98. Men selv om store deler av befolkningen i Oslo har relativt lett adgang til sammenhengende skogsområder, er det av forskjellige grunner mange som sjelden eller aldri benytter seg av disse områdene.

Grøntområder inne i byen, både der man bor og ellers ferdes, utgjør betydningsfulle muligheter for naturopplevelser i hverdagen. Selv små, uanselige grønntområder, trær langs en vei eller en treklynge sett fra stuevinduet kan by på naturopplevelse. Dersom begrepet friluftsliv brukes for avgrenset om det å være ute i sammenhengende naturområder, gir det i liten grad rom for byfriluftslivet. Ikke minst fordi opplevelser av natur i by gjerne finner sted i tilknytning til dagligdagse gjøremål, som ikke nødvendigvis har rekreasjon eller friluftsliv som formål.

M98 har områdetyper som i større grad enn andre passer for bynaturens og byfriluftslivets mangfoldige karakter, som grønnkorridor, leke- og rekreasjonsområder og nærturterreng. I våre studieområder har delområder blitt kartlagt gjennom en GIS-kartlegging som nærturterreng, grønnkorridor og leke- og rekreasjonsområde (se figur 23). Et kriterium for områdetypen nærturterreng er at områdene skal være minimum 200 daa. Godliaskogen, med sine ca. 150 dekar, er da for liten til å inkluderes. Samtidig viser vår studie i Godliaskogen at mindre og ikke sammenhengende grønntområder likevel kan ha stor betydning som rekreasjonsområder. Godliaskogen og andre nærmiljøskoger har viktige funksjoner også som turterreng, fordi de både supplerer og erstatter lengre turer i marka.

Vi har i denne studien undersøkt noen ulike typer bynatur: sammenhengende skogsområder, nærmiljøskog og drabantbynatur. Dette er eksempler på bynatur, men de representerer på langt nær alle typer naturområder som finnes for eksempel i Oslo. Vi ser et potensial i å utvikle M98 for å tilpasse veilederen til den mangfoldige karakteren og funksjonene som bynatur har, for eksempel gjennom å inkludere områdetyper som drabantbynatur og nærmiljøskog.

Bynatur og verdsettungskriterier i M98

Et aspekt som gjør bynaturen annerledes enn friluftslivsområder utenfor byer, er at det er mange flere faktorer som kan påvirke naturopplevelser. Det kan være

Tabell 4. M98 veilederen opererer med 11 områdetyper for friluftslivsområder, ut fra hvilken funksjon, innhold og størrelse et område har.

Områdetyper
Nærturterreng
Leke- og rekreasjonsområde
Grønnkorridor
Marka
Strandsone med tilhørende sjø og vassdrag
Jordbrukslandskap
Utfartsområde
Store turområder med tilrettelegging
Store turområder uten tilrettelegging
Særlige kvalitetsområder
Andre friluftslivsområder

beliggenhet i forhold til bebyggelse og trafikk og andres bruk av et område. Videre kan opplevelser variere med formål for bruk av et grøntområde, f.eks. om det dreier seg om spaserturer, lek, transport til gjøremål, sosialt samvær eller trening. Som følge av mangfoldig bruk, og ofte sammensatt befolkning, synes det vanskelig å kunne fange opplevelseskvaliteter i en enhetlig kategorisering av verdsettingskriterier, selv om de til en viss grad fanges opp av verdsettingskriterier som lydmiljø og brukefrekvens. På Furuset kom det for eksempel tydelig fram at grøntområdene ikke først og fremst verdsettes isolert sett, men gis betydning i et samspill mellom natur, bygninger og menneskene som bor der.

I veilederen knyttes symbolverdien av et område til stedstilhørighet og tradisjoner, som turmål. Resultatene fra denne undersøkelsen viser at grønne omgivelser betyr mye for folks trivsel og tilknytning til bostedet, uten at de nødvendigvis er et turmål. Det grønne er på ulike måter med på å gi boområder en bestemt karakter. For bedre å tilpasses bynatur, kan symbolverdi også inkludere betydningen av det grønne for både byområder og boligområder. Dette kan for eksempel gjelde Sletta på Furuset, som gir stedet særpreg og som brukes hyppig til forskjellige formål.

GIS-kartlegging basert på M98 versus våre brukerundersøkelser

Som del av Urban SIS-prosjektet har NINA testet M98-metoden for kartlegging/verdsetting av friluftslivsområder i Oslo basert utelukkende på GIS-data, uten bruk av arbeidsgrupper eller intervjuer (M98-GIS). Kartleggingen og verdsettingen av studieområdene er vist i **figur 23**. Vi har valgt ut verdsettingskriteriet «opplevelsesverdi» som vi i utgangspunktet finner relevant for bynatur med potensial for mangfoldige opplevelsesverdier. Selv om brukerne av Godliaskogen finner denne nærmiljøskogen svært betydningsfull og opplevelsesrik, får den altså svært lav skår i M98-GIS-verdsettingen (kategorisert som nærturterreng). Parkområdene på Furuset får noe høyere verdi (kategorisert som leke- og rekreasjonsområder), mens de mer fjerntliggende markaområdene (kategorisert som nærturterreng, store turområder og utfartsområder) får høyest verdi. Forskjellen mellom brukernes verddivurdering gjort i vår studie og verddivurderingen basert på M98-GIS viser potensialet i å prøve å justere utvalget av områdetyper og verdsettingskriterier etter særpreg og ikke minst funksjon som ulike typer bolignær bynatur faktisk har. Det gjelder spesielt små grøntområder uten parkpreg.

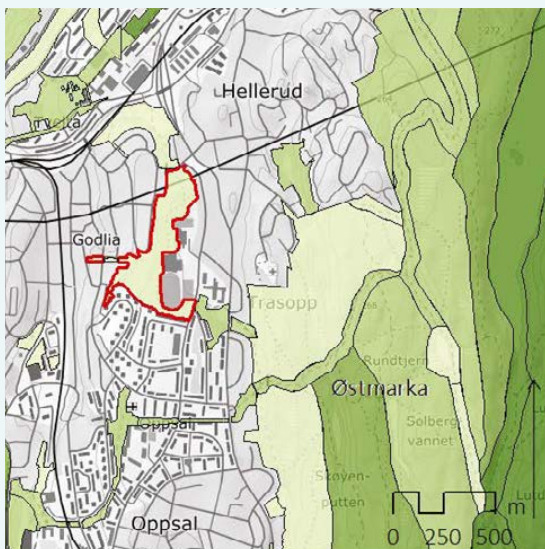
Denne rapporten er basert på intervjuer med brukere av bynatur, i områder med ulik sammensetning i befolkningen. På denne måten har vi fått innblikk i hvordan folk ser mange forskjellige kvaliteter ved bynaturen. En overordnet utfordring ved bruken av M98 i kartlegging og verdsetting av bynatur er kanskje nettopp det store mangfoldet i både naturtyper og brukerpreferanser som finnes i byer. Ettersom bybefolkningen vokser og sammensetningen endres, kan man også vente seg at preferanser for naturopplevelser vil endre seg over relativt kort tid. Variasjonene som denne studien har fått fram, kan på den ene siden representere en utfordring med tanke på den skjematisk metoden M98 representerer. På den andre siden gir det et grunnlag for å utforme tiltak for tilrettelegging som i større grad kan skreddersys brukernes behov. For å oppnå dette, er det viktig at man i kartleggingsprosessen inkluderer et bredt spekter av brukere som i størst mulig grad gjenspeiler sammensetningen i befolkningen.

Vi har intervjuet mange brukere. Det er selvsagt en utfordring i forvaltningens bruk av M98, som baserer seg på diskusjon med bydelsvise arbeidsgrupper. Likevel er det vår erfaring at det å oppsøke et område og snakke med brukere er en effektiv metode for å få kunnskap om bruk og brukernes verdsetting av området. Kunnskap om en område-typers funksjon bør så kunne overføres til andre områder av samme områdetype.

Den varierte bynaturen har stor betydning som en integrert faktor i folks hverdagsliv, langt utover det vi forbinder med friluftsliv i bestemte områder som oppsøkes med bestemte formål for øye. På den måten kan vi si at friluftslivet i byen er i stadig endring, i større grad enn det som er tilfelle med friluftslivet i marka og på fjellet. Objektiv verdsetting ut fra gitte verdikategorier kan derfor synes ekstra utfordrende i et bymiljø. Mangfoldet og den høye endringstakten bidrar til at alle grøntområder har verdi for noen, og at de aller fleste grøntområder vil ha en potensiell verdi hvis en tenker mulig tilrettelegging. Kriteriene for verdsetting av friluftslivsområder bør derfor forsøkes utformet på en måte som tar hensyn til den mangfoldige betydningen bynatur har for folk.

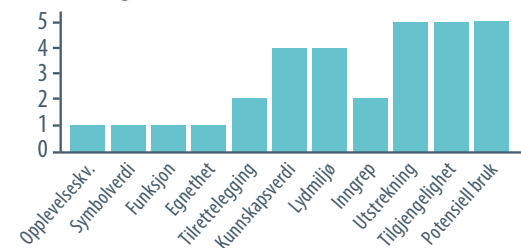
GODLIASKOGEN

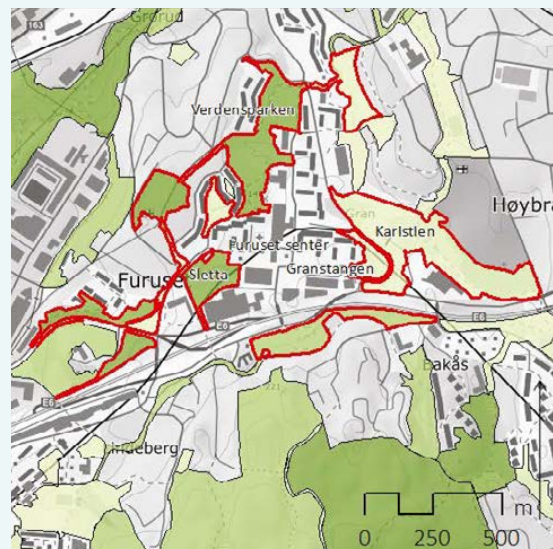
Opplevelseskvaliteter

Verdsettingskriterier

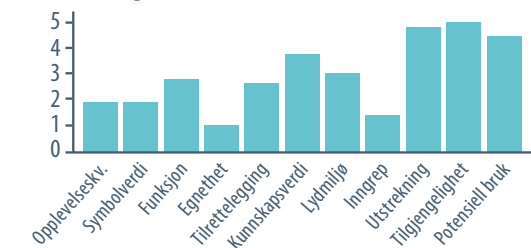
FURUSET

Opplevelseskvaliteter

Verdsettingskriterier

Figur 23. Kartlegging og verdsetting av studieområdene etter M98 veilederen basert utelukkende på GIS data. Kartene viser plasseringen av verdsettingskriteriet «opplevelsesverdi» på en skala fra 1 til 5. De andre verdsettingskriteriene vises i søylediagrammene. For Furuset sin del er det regnet ut en arealvektet gjennomsnittsverdi. Kartene er laget av Zofie Cimburova.

17 Mangfold i bynaturen er viktig i et multikulturelt samfunn

Både Godliaskogen og grøntområdene på Furuset betyr mye for de som er bosatt i nærheten fordi de bidrar til helse og trivsel på vei til og fra ulike gjøremål i hverdagen. Østmarka bidrar også til helse og trivsel, men mer som avkopling fra hverdagen enn som en integrert del av hverdagen.

Bynaturen har stor betydning – men på ulike måter

De tre studieområdene er forskjellige. Landskapene er ulike, og betydningen områdene gis er ulik. Godliaskogen verdsettes først og fremst som en lett tilgjengelig skog med et litt vilt preg fordi trær og planter har fått gro ganske fritt. Furuset verdsettes for sitt grønne preg, med naturområder som innbyr til ulike aktiviteter, rekreasjon og avslapning. Både Godliaskogen og grøntområdene på Furuset betyr mye for de som er bosatt i nærheten, fordi de bidrar til helse og trivsel på vei til og fra ulike gjøremål i hverdagen. Østmarka bidrar også til helse og trivsel, men mer som avkopling fra hverdagen enn som en integrert del av hverdagen.

Studien baserer seg på kortere intervjuer med beboere i de tre studieområdene, der vi stoppet folk mens de var utendørs og spurte om de hadde tid til å svare på noen spørsmål om grøntområdene. Denne metoden gjorde det mulig å intervjuer mange personer på forholdsvis kort tid, og intervjuene ga god breddekunnskap om befolkningens bruk av grøntområdene vi var i. Intervjuformen ga liten anledning til å gå i dybden om eventuelle sammenhenger mellom aspekter som landbakgrunn, kulturell bakgrunn, religiøs bakgrunn, livssituasjon og bruk av natur for den enkelte. Likevel representerer studieområdene ulik sammensetning i befolkningen: På Furuset er beboere fra andre land enn Norge i flertall, mens det er omvendt i Østsjø bydel hvor Godliaskogen ligger.

Trenger man gå helt inn i skogen?

Mens informantene på Godlia ofte snakket om lengre turer, skigåing og treningsturer i Østmarka, ble dette mye sjeldnere nevnt på Furuset. Informantene på Furuset var likevel svært opptatt av natur, og informantene på Godlia ga nærmiljøskogen høy verdi selv om Østmarka lå like ved. Men mens brukerne av Godliaskogen var opptatt av kvaliteter ved en litt vill skog og nærheten til marka, satte mange informanter på Furuset pris på naturområdene som del av en helhet der mennesker, bygninger og natur inngår.

En del personer med innvandrerbakgrunn fortalte om positive erfaringer med å gå i skogen, med opplevelser som var annerledes enn ved bruk av naturen på Furuset. Ikke overraskende viser studien at nordmenn bruker markaområder mer enn de som også har bakgrunn fra andre land. Men det studien også viser, er at personer med bakgrunn fra andre land er svært glad i natur, og for mange er grøntområdene en viktig grunn til å bo på Furuset. En uttalelse som gikk igjen på Furuset var at «vi trenger ikke gå helt inn i skogen når naturen er så fin her vi bor». Mens svært få snakket om naturopplevelser og turer utenfor byen, fortalte flere Furuset-beboere i positive ordelag om bl.a. «Kom deg ut-dagen» arrangert av DNT m.fl. i Verdensparken på Furuset, med svært mange deltakere. Studien indikerer derfor at

markaturene kanskje ikke er for alle. Når naturområder er tilgjengelige i nærmiljøet, har ikke alle behov for å dra inn i skogen eller opp på fjellet for å kjenne på gode naturopplevelser. Den bolignære naturen bidrar til trivsel, helse og stedsidentitet.

Mangfoldig byfriluftsliv

Selv om vi har pekt på noen forskjeller i bruk av marka mellom personer med innvandrerbakgrunn og de som ikke har det, følger deltakelse i friluftslivsaktiviteter også andre sosio-økonomiske skillelinjer. Ifølge SSB sine levekårsundersøkelser, er det mange med bare «norsk» bakgrunn som heller ikke deltar i mer tradisjonelle aktiviteter som skigåing og lange turer. Friluftsliv og naturopplevelser forandrer seg i takt med viktige faktorer som urbanisering og endringer i sammensetning av befolkningen. Mangfold er derfor viktig på flere måter. For å kunne tilby en mangfoldig befolkning et mangfoldig friluftsliv, er det viktig å sikre god tilgang til ulike typer bynatur.

Når man først har blitt glad i skogen i markaområdene, er det de samme aspektene som verdsettes av brukerne uavhengig av landbakgrunn: ro, avkopling, nedstressing, fysisk aktivitet og naturopplevelse. For mange innvandrere er det nytt at det å gå på tur i skogen sommer og vinter er noe verdifullt i seg selv. I mange land kan det å bevege seg i skog eller fjell i første rekke være knyttet til sanking av bær eller jakt, og naturen kan ofte forbindes med farlige dyr. Som ny i Norge vil den norske skogen være ukjent for de fleste. For å kunne like den, er det derfor nødvendig å først bli kjent med skogen. Flere innvandrere med erfaring fra skogsturer fortalte at de med hell hadde fått med seg andre ut i skogen, eller at de var blitt kjent med skogsområder gjennom å ha barn i barnehage eller høre om turmål på arbeidsplassen.

For å kunne tilby en mangfoldig befolkning et mangfoldig friluftsliv er det viktig å sikre god tilgang til ulike typer bynatur. Sletta, Furuset.

Områder som kombinerer det å gå tur med å sitte ned, leke, trene, lage mat eller finne skygge øker muligheten for inkludering og sosiale møter.

Mangfoldige møteplasser utendørs

Et inkluderende samfunn forutsetter at mennesker møtes. Utendørs møteplasser har den fordel at de ofte er uformelle, de kan tas i bruk uten at man har laget avtaler på forhånd og man kan i utgangspunktet også ta dem i bruk uten å være avhengig av følge. De kan tas i bruk på ulike måter, og noen ganger ikke slik det er planlagt eller forventet av de som har designet dem. Flere informanter peker på at de litt større grillområdene i Verdensparken fungerer fint som sosiale møteplasser, der voksne kan lage mat sammen og barna kan leke, og at områdene gir muligheter for å stifte nye bekjenskaper. Noen nordmenn peker på at Verdensparken er laget for innvandrere, og at de ikke føler seg helt hjemme der. Ikke desto mindre synes mange det er flott at grøntområdene gjenspeiler mangfoldet i befolkningen. Kanskje har vi en tendens til å møtes med mennesker vi føler et fellesskap med, også utendørs. Det kan være hundeeiere, småbarnsfamilier eller personer med samme landbakgrunn eller felles språk. Områder som kombinerer det å gå tur med å sitte ned, leke, trene, lage mat eller finne skygge øker muligheten for inkludering og sosiale møter.

Bostedsnær tilgang til varierte grøntområder viktig i folkehelsearbeidet

Måten beboerne beskrev Furuset på står i kontrast til måten drabantbyer i Oslo blir beskrevet i media. Svært få informanter sa de følte seg utrygge utendørs på grunn av sosiale faktorer. Mange flere informanter følte seg utrygge på grunn av glatt føre om vinteren.

På Furuset bor det mennesker fra hele verden. Et helhetsinntrykk av denne heterogene gruppen er at grøntområdene i drabantbynaturen er svært viktige for de som kommer til landet vårt. Naturopplevelsene i nærmiljøet verdsettes høyt som bidrag til økt livskvalitet, helse og trivsel. Mange av naturopplevelsene inngår som en integrert del av hverdagslige situasjoner og gjøremål. Vi løfter derfor fram bostedsnær tilgang til varierte grøntområder som en viktig faktor i folkehelsearbeidet i det multikulturelle samfunnet framover.

Det er et tankekor at det med ett unntak ikke er benker i Godliaskogen, og også på Furuset og på veien til Mariholtet etterlyses flere frittstående benker. Benker er viktige, ikke bare for hvile og kontemplasjon. For enslige gir benker mulighet for å sitte ned og på den måten være en del av sosiale miljøer. Kan mangel på benker reflektere tradisjonell tenkning der det å være ute i natur handler om å gå, og lite annet?

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Det er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig..

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

72

NINA Temahefte

ISSN 0804-421X
ISBN 978-82-426-3334-7

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor
Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, NO-7485 Trondheim
Telefon: 73 80 14 00
E-post: firmapost@nina.no
Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger